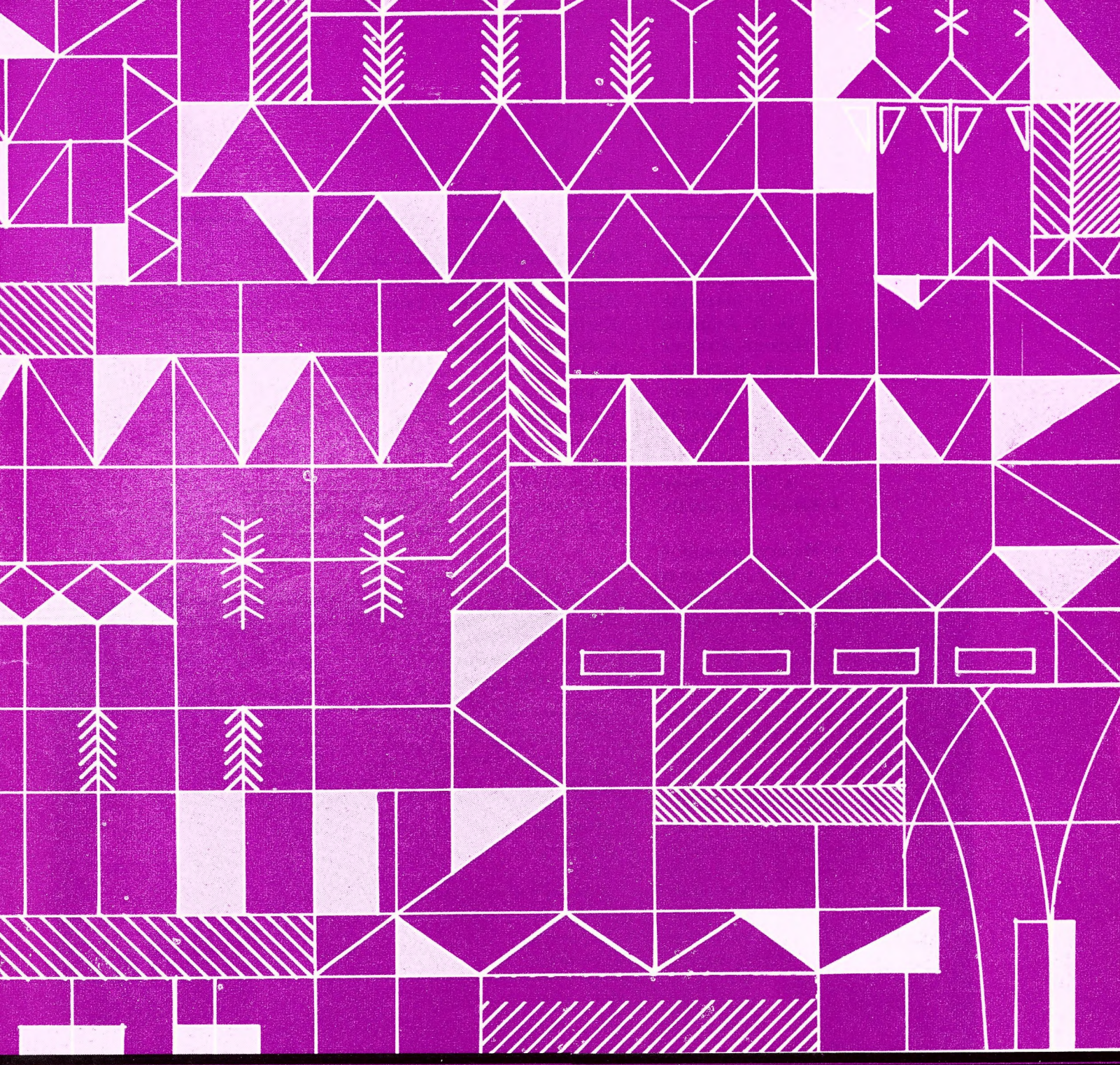

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

5
1968
RUGSĖJIS
SPALIS

moteris

T U R I N Y S

P. Gaučys	Mūsų dienų santuokos krizė	2
A. Giedrius	Rudens lapai (eil.)	6
D. Petrutytė	Atsigręžkime veidu į vaiką	7
O. B. Audronė	Kariams	9
D. Mickutė-Mitkienė	Nebaigta lopšinė (eil.)	9
A. Karvelytė	Kariams (eil.)	9
A. Tyruolis	Poetė Aspazija ir jos Vaidilutė	10
Aspazija	Vaidilučių daina; Juozapo sapnai (eil.)	11
S. Vilkauja	Nežinomo dievdirbio kryžius	12
E. Vydienė	Užuojautos	13
A. Saudargienė	Juoda duona	15
• Šeima ir mokykla	P. Alšėnas — Gražus, bet audringas septynmetis	16
	J. Gobis — Šeima Sovietų Sąjungoje	17
• Moterys pasaulyje		
• Buto įrengimas	Veda A. Šarūnienė	23
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	24
• Šeimininkių kampelis	Veda L. Murauskienė	26

ILIUSTRACIJOS

J. Paukštienė	Marquette Parko bažnyčia	1
R. Jasudytė	Lietuvaitės	2
G. Jacėnaitė	Dekoratyvinė keramika	3
L. J. Paškauskaitė	Laikas ir aš	4
A. Vitkauskaitė - Merker	Burtininkas	5
L. da Vinci	Šventos Moterys	7
S. Valiuvienė	Iliustracija	8
J. Kuzminskis	Vilnius	9
D. Kondrataitė	Dekoratyvinė keramika	10
D. Skulmė	Latvės	10
A. Steponavičius	Iliustracija	14
M. Katiliūtė	Prie židinio	15

"M O T E R I S" LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1968 m. Nr. 5(65)

Redakcinė Kolegija

Redaktorės: Z. Daugvainienė ir N. Kulpavičienė.

Skyrius veda: I Kairienė, E. Krikščiūnienė, L. Murauskienė, A. Šarūnienė.

Administratorė: B. Pabedinskienė.

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College Str., Toronto 4, Ont. Kanada. Spaudė "Žiburių" spaudos b-vė, Toronto, Ont. Prenumerata metams $5.00. Viršelis ir meno - techn. red. N. Kulpavičienė.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

"MOTERIS" Lithuanian Women's Magazine. 1968 m. Nr. 5 (65) Printed by "The Lights" Printing and Publishing Co. Limited in Toronto.

moteris

1968 Nr. 5 (65)

JADVYGA PAUKŠTIENĖ MARQUETTE PARKO LIETUVIŲ BAŽNYČIA ČIKAGOJE (ALIEJUS)

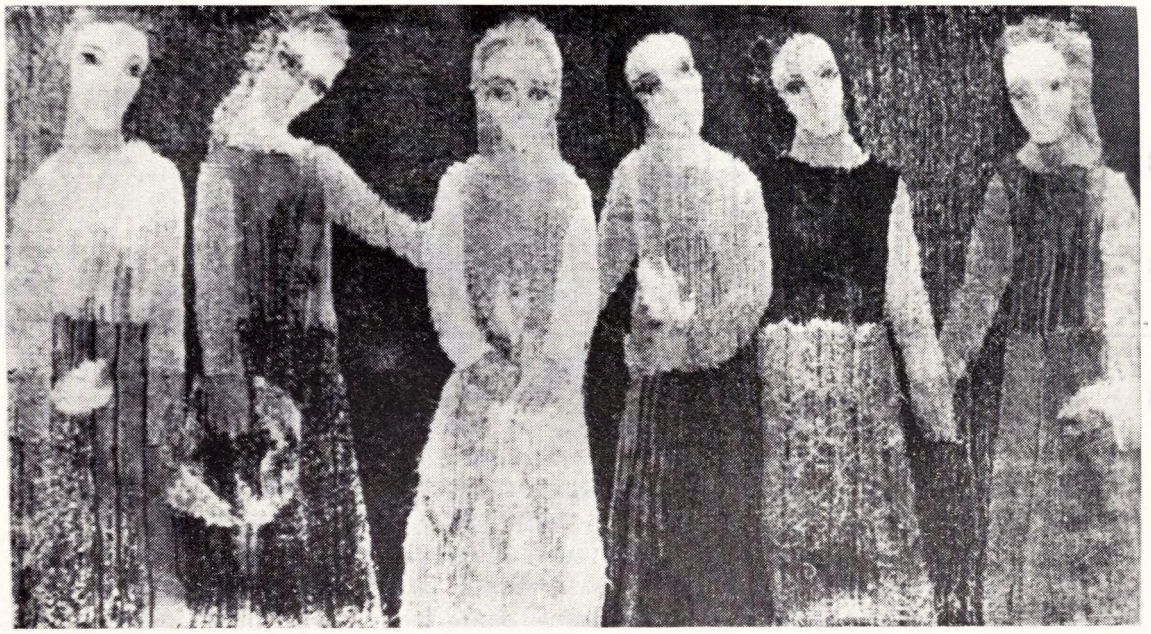

R. JASUDYTĖ LIETUVAITĖS (KILIMAS)

MŪSŲ DIENŲ SANTUOKOS KRIZĖ

P. GAUČYS

Šveicarų kilmės, tačiau Prancūziją pasirinkęs savo antrąja tėvyne, rašytojas ir filosofas Denis de Rougemont, rašydamas apie šeimą, jos reiškimąsi ir paskirtį, sako, kad nėra šeimos be santuokos. Tuo būdu, visos šeimos problemos, praktiškai imant, susiveda į susituokusiųjų porą. Visa, kas žaloja santykius tarp vyro ir žmonos, pakerta šeimą pačiose pašaknyse. Santuokos krizė, rusenusi Vakarų pasaulyje per šimtmečius, nūdien atsidūrė tokioje skaudžioje būklėje, kad jai apibūdinti pakanka paprastos statistikos duomenų: 1961 m. JAV kiekvienom penkeriom vedybom teko dvejos ištuokos.

Pirmą kartą krikščioniškoje eroje šeima atsidūrė tokioje grėsmėje. Ligi dabar ji išgyveno įvairiausių rūšių politinius perversmus, socialinius ir ūkinius pakitimus. Feodalizmas, monarchija, klasių skirtumai, kapitalizmas, vienas paskui kitą dingo įvairiose šalyse nesukeldami esminių pakaitų šeimos būklėje. Tačiau nūdien patylomis vyksta milžiniška ir gili revoliucija. Jos pasėkų neįmanoma atspėti.

Jeigu mes panagrinėsime, rašo D. De Rougemont, visas įvairias santuokos institucijas, randamas didžiose civilizacijose ir primityviškose gentyse, pamatysime, kad modernioji Vakarų santuoka iš visų išsiskiria savo viena nepaprastai ypatinga žyme: ji vis labiau ir labiau linksta remtis laisvu pasirinkimu, grynai asmenišku savo motyvais.

Kiekvienoje kitoje civilizacijoje, ir netg mūsiškėje ligi pastarųjų laikų, abipusiškas vyro ir žmonos pasirinkimas daugiausia priklausė nuo kolektyvinių įtakų: tikybos nuostatų, endogamijos (santuokos tarp artimųjų giminių) ir exogamijos (santuokos tarp negiminingų asmenų), teminint tik paprasčiausias; socialinės padėties, rasės, tikybos, o vėliau — išsimokslinimo ir turto. Riba grynai asmeniniam pasirinkimui tų nuostatų, draudimų ir papročių, daugumoje atvejų buvo visiškai siaura. Nūdien gi yra atvirkščiai. Dauguma aukščiau minėtų varžtų dabar tebevaidina labai nežymų vaidmenį ir nebesudaro kliūčių.

Kuo šiandieną remiasi asmeninis pasirinkimas, kolektyvinių nuostatų jau neberibojamas ir neapsprendžiamas? Iš visų tradicinių elementų teišliko vienas: meilė. Tačiau mes turime klausti kokia ta meilė yra ir ar tas jausmas nepakeitė savo pobūdžio ir netgi savo prigimties dabar, kai jis liko atskirtas nuo kuniginės, religinės ar griežtai konvencinės atmosferos visuomenių, kuriose pirmiausia jis išsivystė.

Toji meilės rūšis, kuria dauguma Vakarų pasaulio santuokų remiasi, bendrai imant, yra lengva karštligė; anglosaksai ją vadina "Romance"*). Modernusis žmogus, ypatingai Amerikoje, negali suprasti kitokio santuokai pagrindo, kaip romansą. Jam neateina į galvą mintis, kad jis gali ar turi vesti dėl daugelio kitų motyvų, kuriuose romansas mažiausia reikšmingas. Jo

*) Žodis romansas turi daug reikšmių. Šiuo atveju romansu vadinama neturinti tikrovinio pagrindo romantinė meilė ar santuoka, o taip pat ir romantinio pobūdžio trauka priešingos lyties asmeniui. P. G.

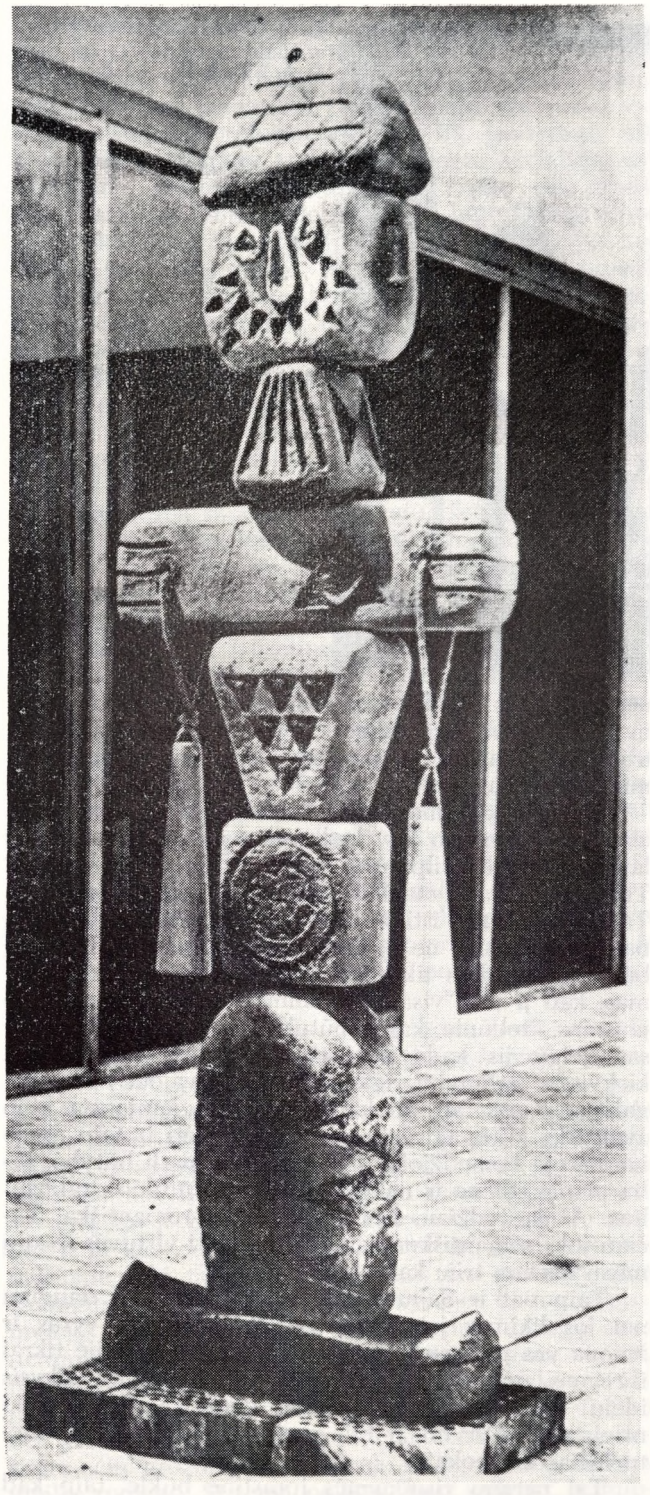

G. JACĖNAITĖ DEKORATYVINĖ KERAMIKA

akyse bet koks atsižvelgimas į socialinę padėtį ar išsilavinimą, amžių, turtą, ateities perspektyvas, šeimos apystovas, karjerą, tautybę, religinius įsitikinimus, vaikų auklėjimo problemas, intelektualinį ar dvasinį bendravimą, patapo antraeilis. Romansas yra svarbiausias dalykas. Jeigu jiedu vienas kitą myli (tokio pobūdžio meile), tesituokia! Nes romansas turi visas teises ir laikos lyg turėtų visas galias. Jo jaudinančioje įtakoje protiniai motyvai mažai ar nieko nereiškia. Dabar tikima, kad jau praėjo išrokavimo ar konvencinių santuokų laikai. Mes esame laisvi, o tai reiškia, kad mes galime tuoktis su vyru ar moterim, kuriuos mylime — vien tik todėl, nepaisant kas beįvyktų. Vienintėlis svarbus dalykas — ar esame tikri to mūsų jausmo nuoširdumu. Jeigu jis yra tikrai gilus, mes viską pakelsime ir nugalėsime.

Tačiau kaip tik čia, pabrėžia D. De Rougemont, išryškėja tos pažiūros silpnybė. Netgi ir tuomet, kai mes sutiksime su romanais, dainom, filmais, žurnalais, skelbimų agentais ir moterų klubais, kad romansas gali ir turi nugalėti visas kliūtis, mes būsime priversti pripažinti, kad vistiek yra vienas dalykas, prieš kurį jis yra bejėgis ir kuris gali jį įveikti: pastovumas. O kaip tik pastovume, socialiniu ir šeimos požiūriu, ir glūdi santuokos pati prasmė. Tai yra svarbiausias, nors ne vienintelis, pagrindas skyryboms. Mes esame, tvirtina D. De Rougemont, pačiam viduryje mėginimo, vieno iš pamišėliškiausiu mėginimų mūsų civilizuotoje visuomenėje: pagrindimo santuokos, romansu, kuris tėra praeinąs jausmas. Iš visų čia suminėtų santuokos motyvų, praktiškai mes pasilaikome patį nepastoviausią, patį trumpalaikį. Mes matome daugybę šeimos žurnalų beviltiškai besistengiančių moterims duoti patarimų kaip santuokoje išlaikyti romansą. Iš tikrųjų, tai yra netiesioginis pripažinimas, kad romansas ir pastovumas nesuderinami. Užuot gaišinus energiją, sako D. De Rougemont, besistengiant išspręsti ta gamtos prieštaravimą, ar nebūtų geriau skaitytis su faktais ir nuo pat pradžios sutiktis su sekančiais dėsniais:

1. Savo prigimtimi romansas nesuderinamas su santuoka (nors jis ją paskatina), nes jis yra esmingai maitinamas kliūčių, atidėliojimų, atsiskyrimų ir svajonių, tuo tarpu kai santuoka kiekvieną dieną turi pagrindinai sumažinti ar užgniaužti tas kliūtis, turi būti vykdoma betarpiškam ir nuolatiniam fiziniam artume.

2. Natūrali ir logiška vien romansu pagrįstos santuokos išdava yra skyrybos, nes santuoka žudo romansą. Ir jeigu romansas atgimsta, jis nužudys santuoką, kaip tik dėl tų pačių priežasčių, dėl kurių santuoka įvyko.

Kalbant apie "romansą", savaime aišku, čia neturima galvoje meilės bendrai, o tam tikrą meilę, kuri buvo puoselėjama mūsų laikotarpyje ir kuri pernelyg dažnai suplakama su pačia meile.

Romansas, švelni karštligė, jausmas, kurį dauguma mūsų romanų ar filmų svarsto ir iškelia, sudaro labai vpatingą santykiavimo tarp vyro ir moters pobūdį. Norint įsitikinti, kad jis sunkiai suderinamas su santuoka, pirmiausia pravartu susipažinti su jo kilme.

"Romansas" yra kilęs iš prancūzu žodžio "romanas", kuris kartu reiškia apysaką ir novelę Provanso, Pietų Prancūzijos provincijos, pobūdžio. Provanse, XII šmt. trubadūrai sukėlė nepaprastą žmonių jausmų revoliuciją. Savo poemose jie labai dažnai apdainuodavo tolimą meile, tariant, meilę, negalinčią isikūnyti, nes jai pastodavo kelią kokia nors kliūtis. Garsusis Tristano ir Izoldės romansas visiems laikams nustatė modeli kiekvienam Vakaru pasaulio romantiniam romanui: vyras, moteris ir kliūtis tarp jų, tuo pačiu laiku draudžianti ir uždeganti abipusę, bet nelaimingą aistra. Iš pradžių ta kliūtim yra teisėtas vyras, karalius Markas. Tada kliūtim patampa feodalinis ir krikščioniškas įstatymas; dar vėliau, ji paprastai simbolizuojama atsiskyrimu erdvėje, ir galiausiai ji atskleidžiama kaip pagrindinė besimylinčiųjų psichologijai, kai Tristanas tarp savęs ir Izoldės padeda kardą — nekaltumo ženklą — nors jie yra ištremti į girią ir laisvi atsiduoti savo meilei.

Koks yra santykis, klausia D. De Rougemont, tarp vyro ir moters, ta aistra liepsnojančių? Jis yra įsi-

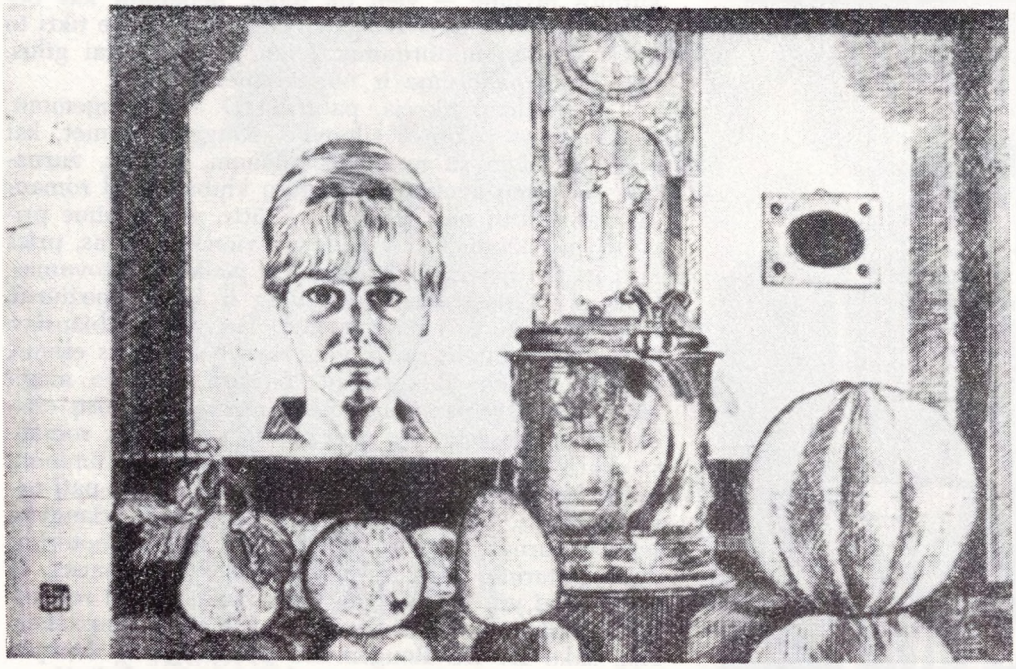

L. J. PAŠKAUSKAITĖ

LAIKAS IR AŠ

vaizduojamas. Jis nėra tikras ryšys tarp būtybės ir būtybės, jo vietą užima dvigubas nusivylimas, dvigubas įsivaizdavimas, savotiškas nuolatinis sąmokslavimas sudaryti kliūtis ir tiksliai apskaičiuotus kurstyti jausmams pasipriešinimus, atmetant jų įkūnijimą. Iš tikrųjų, galima pasakyti, kad Tristanas nemyli realios Izoldės, nei ji realaus Tristano, o jie abu myli meilę su jų jausmais, su jų deginančiom emocijom savo širdyse — patį degimą, nes antrasis asmuo tėra paprastas jų jausmų pateisinimas. Galiausiai, apnuodyta aistros prigimtis turi būti nuskaidrinta. Polinkis mylėti, ar dar geriau, jausmas, kad save myli būdamas įsimylėjęs, jeigu pasirenkamos tinkamos kliūtys, gali eiti taip toli, kad aukos bevelija "malonų sielvartą" nei sveikata, socialinę padėtį, ambiciją, visas žemiškos laimės formas ir netgi pačią gyvybę. "Aukščiausias džiaugsmas!", sušunka Wagnerio Izoldė, mirdama ant Tristano lavono. Didžiausia kliūtis, mirtis, iškėlė aistrą į pačią viršūnę.

Toji tolimoji meilė yra statmeniškai priešinga evangeliškai artimo meilei. Tolima meilė vysta ir kenčia, tuo tarpu kai kita (pagal Šv. Augustiną) "bėga, skrenda ir džiaugiasi". Viena maitinasi nebuvimu, svajonėm ir ilgesiu, o kita — buvimu, žinojimu ir abipusiu pasikeitimu. Viena patampa egzaltuota kova, persekiojimu ir žlugimu; kita įvykdoma kasdieniniu bendravimu. Viena yra noras; kita — dovana ir turėjimas. Viena yra aistra, kažkas, kas yra kančia; kita yra veikla.

Mes žinome, pastebi D. De Rougemont, kad trubadūrų poezija, kuri apkrėtima "tolima meile" išplatino po visą Vakarų pasaulį, pagimdydama jų poeziją ir beletristiką keliems šimtmečiams, buvo atvirai priešinga santuokai. Kaip jau buvo sakyta, visi erotinės aistros elementai yra tinkami santuokai sugriauti arba jie patys save sugriaus, jeigu santuoka bus laiminga ir patvari.

Norint atrasti modernios santuokos krizės slaptą priežastį, tereikia tik pažymėti, kad romansas mūsų visuomenėje tėra vulgarizuotas šalutinis aistros produktas. Kaip ir aistra, romansas yra nuodijąs, verčiąs savo aukas prisipažinti: "Jis yra stipresnis už mane". Tačiau jis prarado savo mirtiną nuodingumą, nes socialinės bei dorovinės kliūtys neteko savo stiprumo ir visad baigiasi pergale ar nukrypimu. Tuo būdu, užuot pakildamas iki tragedijos, romansas dingsta laimingoje pabaigoje.

Didelis skirtumas, rašo D. De Rougemont, tarp aistros ir romanso tas, kad romansas nepatvarus. Jis laikosi jėga ar silpnumu kliūčių, kurios jį maitina. Tristano aistra nustatė ištikimybės iki mirties pobūdį. Tačiau tai buvo ištikimybė svajonei, ištikimybė savo paties norams, o ne ją įkvėpusiam asmeniui. Bet joje buvo du svarbūs tikrosios ištikimybės aspektai: jausmas, kad ji yra "visam gyvenimui" ir primesto likimo jausmas, "tebūnie, kas bebūtų!" Tuo tarpu kai romansas, jeigu jis kada pasiekia normalios laimės, turi kiekvieną galimybę išgaruoti. "Ta išsvajota mergaitė, galvoja Jonas, atrodo kaip mano mėgiamiausia kino žvaigždė, kurią taip sunku buvo laimėti ir taip mane jaudino ją bemedžiojant; dabar ji yra reali būtybė, šalia manęs, diena ir naktį bekeičianti kūdikio drabužėlius. Aš ją vedžiau, nes atrodė labai romantiška. Tačiau joks romantiškumas negali pakelti virtuvės kvapų mūsų mažam trijų kambarių bute."

Taip pat ir Saliutė galvoja, kad ji verta daugiau nei jos likimas jai skyrė. Po dviejų metų, vyras ir žmona yra pribrendę naujam romansui, kuri jie tikrai išgyvens, nes to jie abu slaptai nori. Jeigu jie laikysis idėjų, kuriomis pagrindė savo santuoką, jie logiškai prieis prie skyrybų, ir bus pasiruošę kitai, ateities neturinčiai santuokai.

Tai patapo visuomenės įprastine būkle, taip kad dauguma žmonių yra įsitikinę, jog taip visad yra buvę ir taip visad bus. Tačiau socialinių apraiškų tyrinėtojui, sako D. De Rougemont, toks galvojimas atrodo dvigubai klaidingas. Visų pirma, jeigu toks yra gyvenimas, tai tik todėl, kad Vakarų tautos tolydžio laikosi romantinės meilės idėjos, pradedant dvyliktuoju šimtmečiu. Nervškiai pripažinta, tačiau visvien vergiškai sekama, ši idėja yra mūsų vedybinių institucijų priešininkė ir yra skatinama nenutrūkstamos knygų ir filmų propagandos. Ir antra, labai abejotina, kad toks yra gyvenimo kelias, nes jokia žmonių bendruomenė negalės ilgai išgyventi, jeigu skyrybų tempas (t. y. sugriautų šeimų) prilygs santuokų tempui.

Stovint ant mums begrasančios anarchijos slenksčio, labai lengva pasiūlyti priemonių, rašo D. De Rougemont, kurios atstatytų pakenčiamą tvarką: atstatytų santuokos priesaikos prasmę, pabrėžtų proto vyravimą jausmui, reformuotų skyrybų įstatymus, užkirstų kelią staigiom vedybom, įdiegtu socialinio atsakingumo jausmą, arba, trumpai, grįžtų prie tradicinių vertybių. Deja, tokie patarimai būtų veltui. Žmonės niekad negrįžta atgal prie nieko, o ypatingai socialinių papročių srityje. Jeigu modernioji visuomenė grįžo prie kaikurių savo bočių dorybių tai padarė nedėl išmintingų patarimų, o dėl stiprių savisaugos reikalavimų. D. De Rougemont manymu, mūsų šimtmetyje pasireiškė du tokie atvejai.

1. *Totalistinė laikysena,* kurią galima pavadinti modernios valstybės atoveiksmiu, nes ji negali toleruoti individualinės anarchijos, kadangi ši stengiasi sugriauti kolektyvinę drausmę ir švietimą. Naciai, fašistai ir komunistai visi sutaria tuo reikalu: šeimos, socialinio vieneto, negalima leisti ardyti vienam labiausiai antisocialinių jausmų — aistrai ir netgi romansui. Tik prisiminkime drastines Himmlerio priemones valstybės vardu tvarkyti santuokai, kai buvo išjungta betkokia forma asmeninio, jausminio pasirinkimo ir įvesta padėties ir išsilavinimo veiksniai, šalia būdo, gyvenimo tikslų ir medžiaginių išteklių, kuriant namų židinį. Žlugus fašistinei bei nacistinei santvarkai, atkrito ir jų praktikuotas šeimų tvarkymas, o komunistinė Rusija įsivedė buržuazinio pobūdžio santuokos įstatymą. Tačiau totalistų mėginimai sugestijonuoja mintį, kad gali ateiti laikas, kada santuokas tvarkys kokia eugenikos mokslu paremta įstaiga, suteikdama valstybei teisę apriboti asmeninį pasirinkimą. Tada galėtų pasikartoti socialinės salygos, galinčios idiegti slaptas ir galingas aistras, prilygstančias netgi Tristano, tačiau retas ir nelaimingas, todėl kolektyvistiniu požiūriu nepavojingas.

2. *Romanso nuomuolis.* Daug normalesnė ir visiškai skirtinga raida vyko demokratinėse šalyse. Normalesnė ta prasme, kad ji veikia laisvai, tačiau savo pasėkomis ji yra dar labiau revoliucinė. Mes matėme kaip aistra išaukštinama maištu prieš tironiškus ir proziškus visuomenės dorovės ir netgi paties gyvenimo reikalavimus. Bet aistra praranda savo intymų intensyvumą kai ji yra skelbiama kiekvienam žurnalo puslapyje ar kiekvienoje gatvės sankryžoje. Šiandieną mes priėjome tokį tašką, kur romansas jau prarado savo žavinguma ir patapo bendros laikysenos dalimi. Neįsimylėjęs jaunuolis mėgina paslėpti nuo draugų savo neramią laikyseną; jis stebisi kas yra negera su juo, nes jis nesijaučia kaip visi kiti, t. y. kaip filmų ir romanų herojai, kurie yra jo kartos modeliai. Tačiau net gi ir patys modeliai pradeda keistis. Dviejų dešimtmečių grožinėje literatūroje pasigendame didelės meilės romano. Ši tema palikta "best sellerių" gamintojams. Hollywoodo reikalavimai betkuria kaina kiekvienam filme duoti meilės temą, netgi ir dokumentiniam apie atominę bombą, susilaukia vis didėjančių puolimų. Karti, ciniška ar paprastai gyvenimiška gaida jau pakeičia anksčiau neišvengiamą daugelio filmų laimingą pabaigą. Ateityje šis atoveiksmis gali patapti visuotiniu ir, aišku, turės įtakos socialiniams papročiams. Romansas, literatūrinė tema (nes laiminga santuoka yra nuobodi ir nenuotykinga) apkrėtė Vakarų pasaulį literatūros priemonėm daug anksčiau nei filmai pradėjo ją naudoti.

Tuo atžvilgiu aistra ir romansas, dirbtini Vakarų pasaulio padarai, yra susiję su lytiškumu tik dialektiniu ir paradoksiniu būdu. Geismas tai ne tas pats kas įsimylėjimas, o perankstyvas džiaugimasis mylimu objektu dažnai nužudo romanso galimybę. Anot vieno trubadūro, "skaistybė yra gimusi iš meilės". Štai kodėl Vakarų literatūrų romantiniai periodai, pastebi D. De Roubemont, supuola su puritoniškumu (Viktorijos laikų romanas yra geriausias to pavyzdys). Šiuo metu, atrodo, mes žengiame į lengvos moralės laikotarpį, panašų į XVIII šmt. pirmąją pusę. Viktorijos laikotarpio ir puritoniškų draudimų likvidavimas, įtaigojamas išpopuliarintos psichoanalizės, didžiųjų miestų gyvenimo, maišto prieš vidurinį luomą ir moterų išsilaisvinimo, baigia apnuodyti svarbiausius romantizmo šaltinius.

Mes turime sutikti su faktais, pabrėžia savo mintį D. De Rougemont. Visa kas liečia aistrą yra paradoksalu. Ji maitinasi savo kelyje sutinkamais sunkumais, norėdama padidinti savo kančias, pasirinkdama aistringa kančią laimės vietoje. Ji verčia vyrą mirti už paveikslą moters, kurios jis gal nemylėtų, jeigu turėtų su ja gyventi. Ji įeina i Vakarų istoriją kaip posukis į grožį ir begalinę meilę, tačiau neigdama tikrąją meile, ji egzaltuoja ir slegia savo aukas; ji praturtino Vakarų literatūras mūsų moralės kaina; ir nūdien, priėmusi švelnią formą, suklastotą ir vulgarizuotą, paskatina milijonus santuoku, kurias greitu laiku suardys. Ar mum reikia liūdėti dėl jos nuopolio, ar džiaugtis? Būtu beprasmiška į tą klausimą duoti paprastą, tiesų atsakymą.

Jeigu savisaugos atoveikyje, pažymi D. De Rougemont, anarchijos grasoma visuomenė dabar atmestų romansa ir pasisakytų už išimtinai tikrovinę laikyseną vyrų ir moterų santykiavime, mūsų palikuonys gal tuo pasipiktintų. Jie pajustų, kad jų gyvenime kaž-

A. VITKAUSKAITĖ-MERKER BURTININKAS

ko trūksta, kad jų širdyse atsirado tuščia vieta. "Mes modernieji", sako D. De Rougemont, mažos ištikimybės ir dar mažesnio tikėjimo žmonės, žiūrime į jausminį gyvenimą kaip į savotišką idealą ar kaip į pasirinktą išsisukinėjimą, kaip į mažiausiai žalingą priartėjimą prie dvasios džiaugsmų ir rūpesčių pakaitalo. Nužudydami romansą, ar tai kas iš jo liko, mes tiek prarasime, kiek laimėsime. Vien tik nepaprastai intensyvus dvasinis gyvenimas gali nuraminti romanso "malonios kančios" nebuvimą, iškeldamas meilę virš geismo.

Tačiau, sako D. De Rougemont, aprašytos būklės akivaizdoje, mes galime kaiką padaryti įsąmoninant žmones esama tikrove: išaiškinti tikrą aistros prigimtį ir aptarti kokiais būdais ji pasireiškia žmonių santykiuose, t. y. panaudot psichoanalitinį metodą. Tai padarę, mes galime pasiūlyti keletą naujų krypčių visuomenei auklėti.

Dorovės vardu pulti romansą būtų klaida, nes jis tokiu pat laipsniu yra žavintis, kokiu draudžiamas, ir žūsta, jeigu visuotinai aprobuojamas. Mes galime, sako D. De Rougemont daug veiksmingiau apriboti jo pavojingas savybes, parodydami jauniesiems, kad nepaisant kaip vertingas, romansas netinka dėti santuokos pagrindan. Susituokti su kuo nors visam gyvenimui dėl dviejų mėnesių karštligės nėra drąsos žygis, o kvailumo aktas. Mes, gal, pasielgtume gerai, jeigu labai smarkiai nepultume tų romanų ir filmų, vadinamų "nepadoriais" žiūrint iš puritoniško taško, o labiau kritikuotume tuos, vaizduojančius romansą kaip ekstazę ir didžiausią apsinuodijimą, — įžeidžiantį melą, kuriam, kas labai nuostabu, tiki netgi skeptiškiausi jaunuoliai. Taip pat, mes turime prašyti rašytojus, kad jie laikinai užmirštų savo romantinius trikampius ir mum parodytų moderniąsias santuokas, jau nebegrindžiamas vien tik "meile", visų svajonių akstinu, o dviejų lygiųjų prisiekta sąjunga.

Mes galime dorovę įtaigoti vien tik pakeisdami kaikuriuos mūsų sprendimų standartus, vien tik atnaujindami mūsų dabartinės dorovinės laikysenos stilius dėl to, kas priimtina ir kas ne. Freudas pasitarnavo žmonijai padarydamas galimą diskutuoti pasąmonę ir lytiškumą. Trubadūrai turėjo gilią įtaką išpopuliarindami "meilės džiaugsmą". Filmai ir pigioji literatūra žaloja mus nutęsdami susižavėjimą romansu, nors jis ir yra naujos socialinės tikrovės pasmerktas. Tie, kurie tyrinėja ir aiškina mūsų laikus, baigdamas savo santuokos studiją, D. De Rougemont sako, mum didžiai pasitarnautų, jeigu išryškintų vertybes, atatinkančias dabarties socialiniams faktams ir romantinių iliuzijų praradimui. Jų įtaka būtų itin svarbi, jeigu jie aprašytų įpareigojančios ištikimybės pavyzdžius, praktišką draugystę, susižavėjimą bendra ir konstruktyvia iniciatyva, vykdoma nepaisant jokios rizikos, laisva nuo širdies įsiterpimų ir nuolat besikeičiančių jausmų žaidimo. Nes tik šios teigiamos vertybės sudaro mūsų šimtmečio tikrą stilių ir pranašumą, o gal būt netgi ir didvyriškumą.

* * *

A. GIEDRIUS

RUDENS LAPAI

Kai rudenį einame sodo taku,
mums šnabžda po kojų pabirę lapai —
geltoni, rudi, raudoni, šiurkštūs...
Mes miname juos savo kojom
ir einame, einame...

Pavasarį ir vasarą
mes lėtinom savo žingsnį,
mes žvelgėm augštyn
Ir sakėm:
"Koks mielas lapelių žalumas-
Koks malonus jų klestėjimas!
Jie tyliai šnibžda mums apie meilę,
jie atveria mums mūsų pačių širdies paslaptis,
jie žadina mums šviesias viltis,
jie džiugina mūsų amžiaus dienas..."

Dabar mes miname juos savo kojom
ir einame, einame...
O jie mums šnabžda,
jie šiurkščiai mums šnabžda
"Šiurr, šiurr...
Žemė šaukia.
Ššš..."

1967. XI. 4.

ATSIGRĘŽKIME VEIDU Į VAIKĄ

D. PETRUTYTĖ

Tais laikais, kada Marija Montessori pradėjo auklybos darbą, atsisakiusi gydytojos profesijos, higienos mokslas buvo ką tik išvydęs gyvenimo šviesą ir tuo metu jis mažai tekreipė dėmesio į kūdikio protinę ir dvasinę higieną. Į kūdikį buvo žiūrima kaip į besielę raumenų masę be jokios nuojautos ir nuovokos kas su juo ir aplink jį dedasi.

Pirmieji, bet sėkmingi, Montessori žingsniai auklėjimo srityje parodė kaip svarbus yra auklėjimas, kuris laiduoja vaikui natūralų vystymąsi paruoštoje aplinkoje. Auklėjamąjį darbą, pirmuosiuose "Vaikų Namuose", Montessori pradėjo su vaikais nuo 3 iki 6 m. amžiaus. Matydama koks didelis pajėgumas yra trimečių vaikų ir kokį dvasinį turtą jie yra suspėję įsigyti per trejus gyvenimo metus, ji suprato, jog pirmoji kūdikystė yra didelė vertybė pati savyje ir dėlto reikalinga gilių ir kruopščių studijų. Nedelsdama, ji atsidėjo šioms studijoms ir parašė veikalą "The Secret of Childhood". Šitą knygą patarčiau įsigyti kiekvienai motinai ir visu atsidėjimu ją pastudijuoti. (Maria Montessori, The Secret of Childhood. Fidelis Publishers, Inc. Notre Dame, Jnd. 1966).

Tų studijų Montessori buvo taip giliai paveikta, jog ji visą savo gyvenimą ir visomis progomis primygtinai teigė, jog auklėjimas turi prasidėti ne nuo 3 m. amž., bet nuo gimimo dienos, nes tada jau prasideda intensyvus psichinis vaiko gyvenimas. To gyvenimo normalus atsiskleidimas priklauso nuo vaiką supančios aplinkos sąlygų ir nuo tų žmonių, kurie juo rūpinasi. Jų įtaka yra teigiama, jei jie nusimano kada ir kaip reikia kūdikiui padėti. Tačiau labai negatyviai kūdikis reaguoja, jei jis negauna reikalingos pagalbos arba dar blogiau, kai jo natūrali plėtra kokiu nors būdu yra slopinama, trukdoma, alinama.

Pirmasis garsas, kurį išgirstame iš kūdikio, yra ne kas kita, kaip verksmas. Pats pirmasis verkšlenimas yra refleksinis reagavimas į nepatogumus, bet jokiu būdu tai nėra bendravimo išraiška. Tačiau kūdikis gana greitai susivokia, kad verksmas yra vienintelis būdas pareikšti savo norus, atkreipti į save dėmesį. Kūdikiui pravirkus nedelsdami, skubėkime prie jo ir stropiai ieškokime jo verksmo priežasties. Ir tol nenurimkime, kol jos nesurasime.

Pats sunkiausias dalykas, norint tinkamai padėti kūdikiui, tai suprasti jo verksmo priežastį. Pravesti moksliški tyrinėjimai įvairiuose pasaulio kraštuose, rodo, kad kūdikis neverkia be priežasties. Nors dar ir šiandien, gana dažnai, kūdikėlio verksmas yra laikomas jo "kalba" ir neradus apčiuopiamos priežasties, nekreipiama dėmesio į jo verksmą, leidžiant jam iki valiai išsiverkti.

LEONARDO DA VINCI ŠVENTOS MOTERYS

Dr. Cezaris Pignocco, vaikų ligų specialistas, eilę metų studijavo kūdikių verksmą vaikų klinikoje prie Romos universiteto. Paminėtina, jog jis vadovavosi Dr. M. Montessori auklėjimo principais ir filosofija. Pagal jo tyrinėjimo davinius į kūdikių verksmą reikia žiūrėti, kaip į šaukimąsi pagalbos, kad pašalintume nemalonią priežastį, kuri jam kliudo gerai jaustis ir džiaugtis gyvenimu. Kūdikio verksmo intonacija arba gaida labai nevienoda. Vienaip jis verkia, kai yra alkanas, kitaip, — kai kas skauda, ir dar kitaip, — kai nuobodulys kankina ir t.t.

Kai kūdikis yra alkanas, jo verksmas prasideda verkšlenimu, kuris palaipsniui stiprėja ir pagaliau, jei jo maitinimas uždelsiamas, prasiveržia aštriu riksmu. Jeigu verksmą iššaukia koks nors nepatogumas, tai jo intensyvumas keičiasi, nors riba nėra labai aiški. Šitos rūšies verksmą dažniausiai palydi kūnelio trūkčiojimai. Sergančio kūdikio verksmas paprastai esti žemesnės gaidos ir panėši į dejavimą, aimanavimą. Skausmas iššaukia staigų, aštrų ir labai aukštos gaidos verksmą, rėkimą. Tačiau skausmas, kūdikio atžvilgiu, nevisuomet yra fizinės kilmės. Labai dažnai jo kilmė esti psichologinė. Pvz., kūdikis graudžiai ima rėkti staigiai atėmus buteliuką arba žaisliuką į kurį jis spokso, uždarius langą arba duris, pakeitus jo padėtį lovelėje, nors daugeliu atvejų pakeitimas padėties yra reikalingas ir kūdikio mielai priimamas. Ypatingai svarbu pirmąjį mėnesį labai budėti kuo greičiausiai pašalinant verksmo priežastis, nes jos labai alina dvasios gemalą. Kuo daugiau kūdikis verkia, tuo labiau jo dvasinė plėtra apsunkinama ir sužalojama. Antrąjį gyvenimo mėnesį kūdikio verksmas įgauna kitą prasmę. Dabar kūdikis savo verksmu ieško socialinio sąlyčio (kontakto).

Gera nuotaika — geras apetitas.

Buvo laikai, kai žmonės tikėjo, jog sveika ir gera esą leisti kūdikiui išsiverkti ir net manydavo, kad nuo to pagerėja jo apetitas. Šiandien tatai laikoma visišku nesusipratimu, gryna klaida, nes tyrinėjimai aiškiai įrodė, kad susinervinęs ir įtūžęs kūdikis savo skrandį prisipildo oru. Išsiverkęs kūdikis tesuvalgo tik pusę to, ką jis suvalgytų, būdamas geroj nuotaikoj. Menkai pasisotinęs, jis greit pabunda ir vėl ima verkti, reikalaudamas maisto.

Ne visi kūdikiai yra vienodai valgūs. Iš atžvilgio į valgumą jie labai skiriasi vienas nuo kito. Tai žinant būtų neišmintinga visiems kūdikiams taikyti vieną taisyklę. Kūdikis, ir tiktai jis pats, tegali išmintingai padiktuoti kiek jis nori valgyti ir kada jis nori valgyti. Pvz., jei kūdikis yra ne iš valgiųjų, tai visai normalu, jei jis pasijunta alkanas po dviejų ar trijų valandų. Jo saikas neturi nieko bendra su laiku, su mūsų nustatyta dienotvarke. Kūdikio valgumas greičiausiai priklauso nuo metabolizmo ritmo. Jeigu kūdikis verkia prašydamas valgyti, reiškia, kad jis yra alkanas. Kai jis sustoja valgęs tai reiškia, kad jis yra sotus.

Kartą telefonavau vienai pažįstamai poniai, kuri turėjo mažą kūdikėlį. Išgirdusi kūdikio verksmą, tariau: "atsiprašau, kad blogu laiku pataikiau, nes girdžiu, kad jūsų mažytis graudulingai šaukiasi jūsų pagalbos. Sudiev, paskambinsiu vėliau". Tačiau jaunoji motina labai ramiai atsakė: "Kaip tik labai laiku paskambinote, nes dar visą valandą turiu laiko iki reikės ji maitinti. Tegu pratinasi palaukti".

Kūdikis negali "išmokti palaukti", nes paprastų paprasčiausiai jis neturi laiko nuovokos ir nesupranta, kad jo motina pagaliau atsilieps į jo verksmą. Visai neišmintinga tikėtis, kad kūdikis tokiu būdu išmoks sekti maitinimo tvarkaraštį. Atvirkščiai, jei motina jautriai ir kantriai atsilieps į savo mažyčio "šauksmą", tai su laiku jis išsidirbs savą rutiną.

Įsiverkęs kūdikis blogai miega.

Svarbu, kad prieš užmigdamas kūdikis būtų patenkintas ir gerai nusiteikęs. Reikia vengti bet kokių sujaudinimų. Tačiau kiek kuris kūdikis reikalauja miego yra labai individualus dalykas. Kūdikis, kuris pabunda nakties metu, paprastai, pakeitus padėtį arba padavus ką nors įsikibti, vėl greit užmiega. Tik niekuomet nereikia jam leisti įsirėkti, nes tatai nepagerina jo miegojimo įgūdžio, o tik pablogina.

Kai kūdikis užmiega, nereikalinga yra absoliuti tyla ir ramumas. Paprastai kūdikį išbudina ne triukšmas kaipo toks, bet staigūs triukšmingumo laipsnio pakitimai.

Ramiam kūdikio miegui labai svarbu yra grynas oras. Todėl gražiam orui esant, nesvarbu koks metų laikas, geriausia kūdikį migdyti lauke. Tik reikia saugoti nuo skersvėjo ir peršalimo.

Augimas ir būtinas reikalas judėti

Kūdikio augimą galima apibūdinti šitaip: jis storėja ir ilgėja vienodai. Visai normalus reiškinys, kai 6 mėn. kūdikiai yra storuliai, apvalūs rubuiliai. Baigdamas pirmuosius metus, vaikas pradeda labiau ištįsti į aukštį ir tai maždaug tęsiasi apie metus laiko. Tuo laikotarpiu vaikas praranda savo putlią kūdikišką išvaizdą ir sakoma, kad jis suliesėjęs. Iš tikrųjų tai nėra suliesėjimas, o tik kūno augimas, kuris kaip tik sutampa su tuo laikotarpiu, kai vaikas pradeda rėplioti ir vaikščioti.

Kiekvienas normalus vaikas pats žino, kada jis gali atsisėsti, pradėti ropoti ar vaikščioti. Dėlto nereikia sau kvaršinti galvos. Tačiau reikia būti labai apdairioms,kad nesutrukdytume normalių vaiko judesių, kas dažnai atsitinka. Natūralus vaiko polinkis — šliaužti, ropoti — negalės pasireikšti, nors laikas bus pribrendęs, jei vaikas bus laikomas lovytėje, vežimėlyje, gardelyje, ant rankų ar pagaliau kaip kitaip jis bus įkalintas.

Vaikas turi turėti erdvės ir būti laisvas, kad galėtų sekti savo vidaus balsą, skatinantį jį pasikelti, atsisėsti, bandyti šliaužti, ropoti ar pagaliau atsistoti ir eiti. Nepagrįstas prietaras, kad vaikų kojytės pasidarančios kreivos, jei jiems leidžiama peranksti vaikščioti. Priežastis kreivų kojyčių yra ta, kad vaikas neturėjo tinkamos progos savo kūno svorį perkelti ant kojų pirma, negu jis pradėjo vaikščioti.

Visi normalūs ir sveiki vaikai rodo gyvą norą atsistoti ir patūpčioti ant motinos kelių. Tai būtinas reikalas pamiklinti kojas ir sustiprinti kojų raumenis paruošiant juos vaikščiojimui. Be to, toks tūpčiojimas padeda kojų kaulams normaliai išsivystyti. Tačiau, jei vaikas neturėjo galimybės šliaužti, ropoti, pastovėti motinos skreite, o staiga visas kūno svoris tapo užkrautas ant neišsivysčiusių kojų kaulų ir raumenų, tai visai nenuostabu, kad jos ima linkti.

S. VALIUVIENĖ ILIUSTRACIJA

O. B. AUDRONĖ

KARIAMS

Jums šaukėme valio,
Jums nešėme gėles
Gražiausias,
Kai gretose plieninėse
Žygiavote visi —
Laisvės Alėjos žydinčios
Jūs žingsnių klausės,
Ir buvo tėviškė
Tokia laisva,
Tokia šviesi,
Kad, rodės, niekur,
Niekada
Juoda naktis netemo,
Kad laisvė tokia didelė
Ir amžina —
Jums šaukėme valio,
Jums šaukėme bravo
Ir buvome tokie maži
Ties nežinia.

———

Kapuose kryžių tiek,
O Jums pritrūko —
Nežinomi.
Visam plačiam pasauly
Užmiršti —
Ant kryžių tiek vardų —
O jums pritrūko —
Nežinomi.
Tik Viešpaties žvaigždynuose
Laisvi,
Tik Viešpačiui
Ir tėviškei
Šventi...

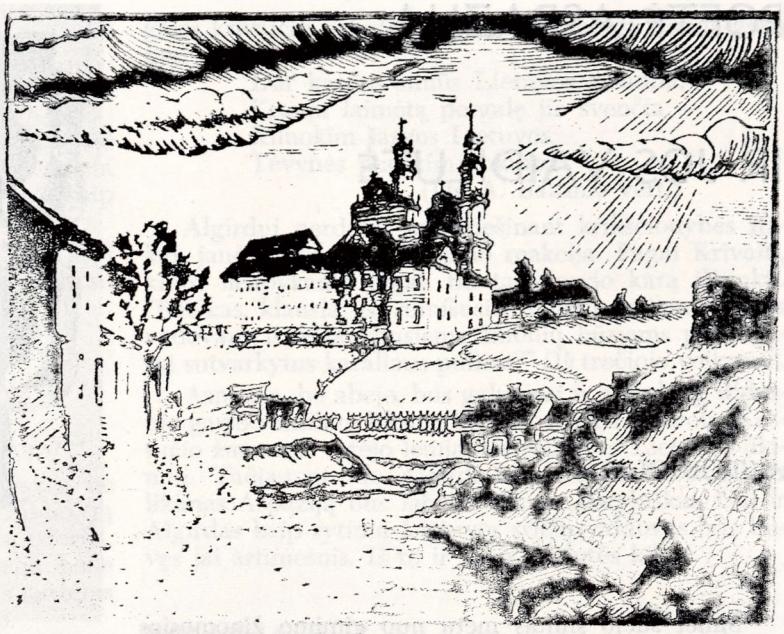

J. KUZMINSKIS VILNIUS

D. MICKUTĖ-MITKIENĖ

NEBAIGTA LOPŠINĖ

Kai dainavau tau mik, mažyte,
Ir tu jau merkei akutes,
Atlėkus laumė paklausyti
Kuždėjo: tęsk lopšinę, tęsk...

Kad būt pasakius — ji žinojo,
Kokia dalužė tavęs lauks —
Būčiau prisiekus Amžinuoju:
Tegu visi siaubūnai staugs! —

Jie nenupūs, lyg pienės pūko,
Tavęs nežinomon naktin...

* * *

Likimo kreivė pasisuko —
Lopšinės žodžiai — nebaigti.

ADA KARVELYTĖ

TREMTINIO MALDA

Šaltos, marmorinės statulos vis tyli,
Aš stebuklo laukiu — ranką gal išties...
Ir sustingus klūpau vėl prie Tavo kojų,
Ašaros upeliais teka iš širdies...

Kriskit mano karštos ašaros vargdienės,
Apraudoti trokštu Kankinio žaizdas...
Tegu siela virpa kaip liepsnelė žvakės,
Tegu akys žėri sielvarto rasa...

Kas mane matytų, kas beatpažintų,
Kas mane mylėtų meile nemaria...
Viešpatie, o Dieve, man likai Tu vienas,
Raudančiam pasauly — tremtinės varge...

POETĖ ASPAZIJA

IR JOS VAIDILUTĖ

A. TYRUOLIS

Šįmet suėjo šimtas metų nuo gimimo žinomosios latvių poetės Aspazijos (Elzės Rozenbergaitės-Pliekšanienės). Šį rudenį taipgi sueina 25 metai nuo jos mirties (1942 m.). Tų sukakčių proga prisimename ją pirmiausia dėl jos kūrybos lietuviškų motyvų, ypač dramoj Vaidilutėj, kurios siužetas imtas iš Lietuvos istorijos.

Aspazija buvo kilusi iš pasiturinčios Latgalijos (pietinės Latvijos) ūkininkų šeimos. Mokėsi Mintaujoj, įvairiose mergaičių mokyklose, vėliau buvo namų mokytoja. 1897 m. ištekėjo už žymiojo latvių poeto Janio Rainio-Pliekšanio, su juo nuo 1905 m. gyveno tremtyje Rusijoj, vėliau Šveicarijoj (1906–1920 m.). Kurį laiką tarp 1898 ir 1903 m., dirbo Dienos laikraščio redakcijoj. 1920 m. grįžus į laisvą ir nepriklausomą Latviją, šalia kūrybinio darbo ėmėsi visuomeninio bei politinio veikimo, buvo išrinkta į latvių seimą. Po Rainio mirties 1929 m. iš politinio gyvenimo pasitraukė ir atsidėjo vien kūrybai.

Aspazija, kaip ir Rainis, priklausė vadinamajai Naujajai srovei (1890–1905), kuri save identifikavo su socialinėm tendencijom. Tačiau ji nesutapo su kuria nors klase, bet kūrė, kaip sako Rainis, vien "gerajai širdžiai". Jai pirmiausia rūpėjo vargingi žmonės, kuriuos tokiais padarė daugiausia svetimųjų priespauda. Tas rūpestis ryškėja kone visoj Aspazijos kūryboj.

Aspazija rašė poezijos ir dramų, kuriose atsispindi socialinės ir neoromantinės nuotaikos. Bene anksčiausia ji ėmė reikštis dramos srityje. Jau kaikurie jos dramų pavadinimai (Prarastos teisės, Nepasiektas tikslas) rodo socialinį jų atspalvį, kitų siužetai imti iš istorijos (Sidabro užuolaida, Vaidilutė), ar iš šv. Rašto (Boas ir Rūta).

Antrojoj Aspazijos kūrybos pusėj bene daugiau nusveria lyrika. Lyrinė kūryba ji ėmė reikštis jau šimtmečio sąvartoj. Pradedant pirmuoju rinkiniu (Raudoni žiedai) ir baigiant paskutiniuoju (Šiaurės vakarų žvaigždė), Aspazijos lyrikoj atsispindi plati jausmų skalė. Dalis jaunystės poezijos rašyta vokiškai. Pradžioj jai turėjo įtakos vokiečių klasikai.

Aspazijos lyrikoj pasireiškia veržlus, karštas temperamentas, duodąs atitinkamo atspalvio visai tai kūrybai. Žvelgdama į kalnų upelį, kurs neramiai ir triukšmingai veržias pro uolas, poetė tartum identifikuoja su juo savo likimą:

Kaip uolas tu nugalėjai,
kai nuo kalno krist turėjai!

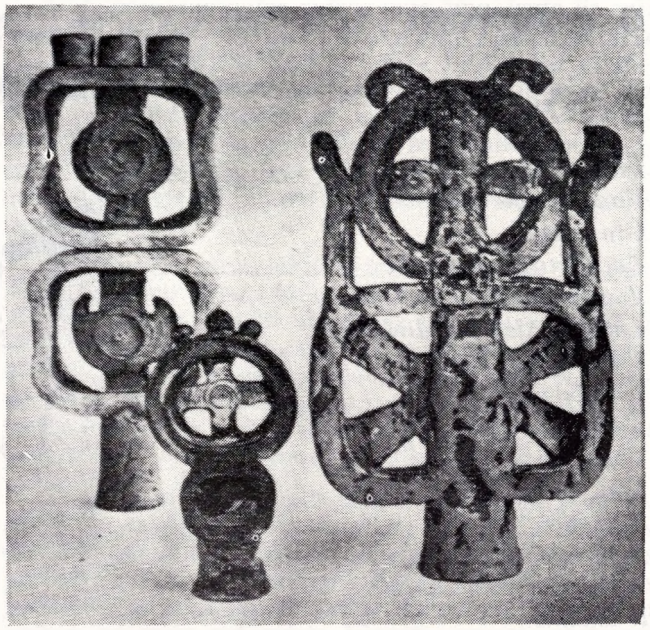

D. KONDRATAITĖ DEKORATYVINĖ KERAMIKA

* *
*

D. SKULMĖ LATVĖS

Tau tik veržtis ir putoti,
niekada nepasiduoti,
nekrošėti kaip šaltiniai,
ar šuliniai tie nusiminę. (Kalnų upelis).

Tuo gyvu ir karštu temperamentu Aspazija ypač stojo prieš savo gimtojo krašto pavergėjus, kurie meta tave už tavo sapnus ir svajones į "gilią duobę", kaip Juozapą jo broliai.

Bet Aspazija yra kartu ir subtili neoromantikė, kuri gieda švelnią meilę ir žavinčią svajonę, nesyk susietą su gamtiniais ar mitologiniais motyvais:

O, ateik kai sups šešėliai
taką, sidabru barstytą,
kai tebesuoks dar lakštingėlė,
o kregždutė skelbs jau rytą.
(Tarp lakštingalos ir kregždės)

Kad ir būdama liberalesnių pažiūrų, Aspazija ne vieną savo eilių motyvą yra ėmusi ir iš Šventraščio. Ją kaip ir Raini, ypač traukė Juozapo ir jo brolių istorija.

Tačiau neoromantiniu nusiteikimu Aspazija bene labiausiai pasireiškė dramoj Vaidilutėj, kurios siužetas imtas iš D.L.K. Algirdo laikų, iš 14 šimtmečio.

Vaidilutės veiksmas vyksta Praurimės šventovėje, Mildos soduose ir karaliaus Algirdo pilyje. Veiksme dalyvauja Lietuvos karalius Algirdas (taip jis vadinamas dramoj), jo žmona Ulijana, duktė Mirdza, kunigaikščiai, vaidilutės ir Lietuvos žmonės.

Veikalo fabulą sudaro vienos meilės istorija. Garsus karo vadas, kunigaikštis Laimonas myli vaidilutę Asją. Šventovėje tarp vaidilučių auga karaliaus duktė Mirdza, kurią karalius pažada Laimonui. Bet Laimonas myli Asją ir susitaria su ja iš šventyklos pabėgti. Krivaičiui užtikus juos šventykloj, priverstas pabėgti su Mirdza, kurios karalius laukia savo rūmuose. Ruošiama iškilminga vestuvių puota. Puotos metu, prieš pat jungtuves, Laimonas prisipažįsta mylįs Asją. Už vaidilutės meilę Laimonas ir Asja nuteisiami mirti. Bet Mirdza jų pasigaili ir paleidžia į laisvę. Pati įstoja į vaidilutes ir vėliau šventovėj tragiškai žūva.

Vaidilutėj gausu lyrinių epizodų, dainų liaudies motyvais, gilaus moteriškos sielos pažinimo. Šiuo veikalu, kaip sako prof. E. Blese, Aspazija iš karto pagarsėjo visam krašte. Vėliau, tarp 1930 ir 1940 m., Vaidilutė buvo perkurta į muzikinį veikalą-operą. (Palyg. Devoto, Storia delle letterature baltiche, 1957, p. 186).

Imant istoriškai, Mirdza turėtų būti antrosios Algirdo žmonos Julijonos, kurią buvo vedęs 1349 m., duktė. Tačiau šalia žinomų tų vedybų dukterų (Alenos, Marijos, Aleksandros) Mirdzos vardo šaltiniai nepaduoda gal ir dėl to, kad kaip vaidilutė ji nebuvo ištekėjusi už kurio garsesnio kunigaikščio, kaip visos kitos, ar kad nebuvo gavusi krikščioniško vardo.

Tad Mirdzos charakteris bus kurtas pačios Aspazijos. Ji, padėdama išgelbėti pasmerktuosius mirčiai, žavi mus savo kilnumu, tačiau ant tos dorybės šešėlį meta jos nusižudymas. Reikia atminti, kad tai Aspazijos vienas iš jaunystėje sukurtų veikalų, kuriuo ji bus norėjusi parodyti, kad žemiškoji meilė savo gaivalingumu tvirtesnė už religinę pareigą ir ištikimybę jai. Gal tai ir suprantama pagal kurią kitą pasaulėžiūrą, bet nieku būdu nesuderinama su krikščioniška samprata.

Nepaisant to šešėlio, Vaidilutėj, kaip minėta, randam gan subtilių dainų, tartum iš to meto, kai lietuvių ir latvių dainos dar tebeturėjo tiek daug panašumo. Ir pačioj Aspazijos lyrikoj apstu liaudies dainos diminutyvų.

Antras itin teigiamas šios dramos bruožas — senojo tikėjimo ir valstybės reikalų dermė. Šit po Algirdo pergalės krivaičio palydovai gieda iškilmingą himną-giesmę:

Dar kardus sūnūs Lietuvos galanda,
Krauju laimėtą pergalę jie švenčia —
Kilnokim šarvus Lietuvos,
Tėvynės puoškim aukurus!
(Dr. A. Baltinio vert.)

Algirdui perdaug nesipriešinant krikščionybės įtakai, jaučiama senojo tikėjimo reakcija. Pagal Krivaitį, kilusi neapykanta tegali tik tarpusavio karą iššaukti. "Bet kas, klausia jis, sumišusius galėtų surikiuoti? Kas vadovaus išsisklaidžiusiems žmonių būriams prieš gerai sutvarkytus karaliaus pulkus?" (Iš trečiojo veiksmo).

Aspazija, be abejo, bus galvojusi ir apie kitą, didesnio garso vaidilutę Birutę, kuri tapo Algirdo brolio Kęstučio žmona ir turėjo lemiamos reikšmės Lietuvos likimui. Tačiau, atrodo, Algirdo meto vaidilutės tragiškas likimas Aspaziją bus labiau viliojęs kūrybiškai. Gal ir Algirdas kaip rytiniu Lietuvos sričių valdovas bus buvęs jai artimesnis. Iš to ir jos Vaidilutės kilmė.

ASPAZIJA

VAIDILUČIŲ DAINA
(Iš Vaidilutės)

Ko, vėjel, atėjęs laužei
Žiedų pilną obelaitę:
Ko išsirinkai, dievuli,
Tu tą gražiąją mergaitę?

Žydinčią kaip obelaitę
Tai dievulis ją sau ėmė,
Kad vedybos neišplėštų
Jai gėlių jos vainikėlio.

Kad mergystės jauną amžių
Ji žydėdama pabaigtų,
Ji kaip baltą audimėlį
Tai užklotų, tai nuklotų.

Vertė A. Baltinis

JUOZAPO SAPNAI

Kai tavus sapnus išgirdo tavo broliai
Apie saulę ir mėnulį, ir žvaigždes,
Ir gubas, kurioms tarnaut turės jie uoliai,
Žinome gerai, kas laukė jau tavęs:
Juozapai, kas pyktis, kas bausmė žinai,
Įmestas į gilią duobę aklinai.

Daug ir įvairių sapnų ir aš sapnuoju
Ir giliom naktim ir rytmečiais skaidriais:
Lieka prarasta diena gražioji,
Neišbudus man dar nė pavakariais.
Tik nė vieno jų aš pasakyt netrokštu
Tiems, kurie mane gilion duobėn įblokštų.

Kur man slėpt vainiką mėnesio šviesaus,
Tas žvaigždes, kurios man tiek šviesumo duoda,
Ir tą saulę, kur man spindi iš vidaus?
Kur paslėpt jiems rasti tokią naktį juodą?
Iš duobės giliausios tiems, kur ten sustotų,
Mano sapną mano spinduliai išduotų.

Vertė A. Tyruolis

NEŽINOMO DIEVDIRBIO KRYŽIUS

S. VILKAUJA

Atsitiko tai tada, kai viena nedidelė, bet laiminga tauta, prisiglaudusi prie gintaro marių, gyveno ir žydėjo savo aukso amžių. Bet visai netikėtai, vieną dieną, atėjo iš rytų neprašyti svetimieji, išvarė ramius žmones iš savo sodybų ,o daugelį ištrėmė į tolimus ir negyvenamus tyrus, kur nėra dienos šviesos atskyrimo nuo nakties, kur sniego pusnys užverčia takus ir kelius, kad nelaimingieji negalėtų sugrįžti atgalios ir kad negalėtų pamatyti savo tėviškės namų nugriautų ir laukų ežių nuartų.

Laimingos šalies gyventojai, patekę į svetimųjų nevalią, liūdėjo, dejavo ir meldėsi. Atrodė, kad jau ir visagalis Tvėrėjas pamiršo juos, taip gausiai malonių ir palaimos suteikęs pradžioje.

Tada gražiausia dalis pavergtos tautos — jaunimas pasiryžo kovoti prieš skriaudėjus. Jie prisiekė geriau mirti, negu vergauti atėjūnams. Jie tyliai pasitraukė į girias, kurios savo tankumynais ir seniau jų protėvius saugojo nuo priešo-nedraugo.

Vidurnakčiais jie kaip vaiduokliai praslinkdavo savo namų palangėmis, slėpdavosi medžių šešėliuose, tamsiuose prieangiuose ir, pasiėmę jiems skirtą maistą, vėl išnykdavo visiems iš akių. Jie turėjo su savim ir ginklų, bet tik vienas Dievas težino, iš kur jie juos gaudavo.

Bet vieną sekmadienio rytą Girėnų bažnytkaimio turgaus aikštėje jau nuo pat aušros rinkosi žmonės būreliais ir po vieną, ir vis laukė, kada juos atveš. Taip kaip per didžiuosius atlaidus takais, keliais ir vieškeliais užplaukė minios žmonių. Jie dairėsi vieni į kitus, stovinėjo namų pasieniais, ir niekas nežinojo, kiek jų buvo nužudyta. Kaikurie pradėjo šnekučiuotis ir vieni kitų klausinėti, ar leis palaidoti, o gal paliks ant turgaus grindinio eilėmis išklotus...

Ėjo seneliai, vaikai, vyrai ir moterys, o ir jaunos motinos, kūdikiais ant rankų nešinos. Kaikurie sustoję skaitė turgaus skelbimų lentoje iškabintus atsišaukimus, kad visus giriose nušautus atveš kaip didžiausius prasikaltėlius — niekšus, kad visi gyventojai suprastų, kokią šunišką mirtį jie gavo.

Kaikur kaimuose net po kelis kartus buvo atvažiavę nepažįstami vyrai, nors ir šnekėjo ta pačia kalba, bet vis ragino, kad visi giminės , jei tik žino, kur yra pasislėpę jų artimieji, lieptų mesti ginklus ir grįžti namo. Net ir Girėnų bažnyčios klebonas kelis kartus po sumos skaitė vyskupo laišką, raginantį visus iš girių sugrįžti ir pradėti ramų gyvenimą. Vyskupas savo laiške net žadėjęs, kad už tai nebus baudžiami, jei prisipažins klydę. Tačiau, kaip į anų nepažįstamų vyrų kalbas, taip ir į vyskupo laiškus, niekas neatsiliepė ir nė vienas nesugrįžo namo. Pasilikusieji giriose kovojo iki paskutinio kraujo lašo ir geruoju nepasidavė. Kaikurie iš jų, jau pritrūkę šovinių ir nebegalėdami apsiginti prieš stipriau ginkluotus priešus patys susiprogdino.

Susirinkę žmonės labai nerimavo, nors ir šnekučiavosi tarp savęs tyliai, kad koks pašalietis nenugirstų ir kartais neprasitartų, ko jie čia visi jau nuo pat ryto susirinko. Visi bijojo prisipažinti, kad buvo atėję savųjų ieškoti. Išsigandusiais veidais žmonės žiūrėjo vieni į kitus, nes žinia tuoj pasklido po apylinkes, kad stipriai ginkluoti atėjūnai buvo apsupę girią tris dienas ir tris naktis, norėdami iššudyti visus, tenai pasislėpusius ir medžių tankumynuose įsitvirtinusius. Pagirių gyventojai girdėjo šaudymus, kulkosvaidžių tratėjimus ir granatų sprogimus. Pagaliau viskas nutilo. Net ir paukščiai savo lizduose tūnojo susitraukę. Žmonės paklausti, ar kas nors iš saviškių nesugrįžo, atsakydavo, kad nieko nežino ir nieko negirdėjo: dingo ir gana, kaip akmuo, įkritęs į vandenį.

Diena tada, kaip tyčia, pasitaikė labai šalta. Stiprus rudens vėjas žarstė klevų lapus ant turgaus grindinio, o gėlės darželyje, kur pirmiau stovėjo Laisvės paminklas, jau buvo nušalnotos. Laiminga tauta buvo pastačiusi paminklą, kad jis vaikų vaikams kartotų, jog gyvenime nieko nėra brangesnio už laisvę. Bet svetimieji-atėjūnai, atėmę žmonėms laisvę, įsakė nugriauti ir paminklą. Kelias dienas skaldė, tauškino —

taip sunkiai skilo stiprus granitas. Matyt, ir paminklas nenorėjo iš tos vietos keltis. Ten, kur jį laisvi žmonės pastatė, ten jis ir norėjo stovėti per amžius. Bet galų gale suskaldė, suėmė gabalus ir išvežė nežinia kur.

Visai netikėtai pertraukė tylą vaikai, kurie, bėgdami būriu, šaukė:

"Jau atveža! Jau atveža!"

Tada sujudo minia. Visi grūdosi arčiau vienas prie kito ir sužiuro į vakarų pusę. Keliu artėjo sunkvežimis. Privažiavęs arčiau, pasuko į turgaus vidurį ir sustojo. Žmonės tiesiog grūdosi alkūnėmis vieni pro kitus. Viduje sunkvežimio buvo kažkas pakrauta ir apdengta. Tada išlipęs šoferis ir keli ginkluoti kareiviai numetė purviną uždengimą ir pradėjo traukti lavonus vieną po kito. Ištraukę, jie vilko juos per akmenis iki pat Laisvės darželio tvoros. Atvežtais lavonais jie apkabinėjo beveik visą tvorą. Vienus atrėmė per juosmenį, kitus priklaupusius, o kaikurių rankas bandė kryžiuoti tarp statinių, kad nesusmuktų.

Minia, apsupusi juos iš visų pusių ratu, sukandusi dantis ir suspaudusi lūpas tylėjo kaip žemė. Jie matė tuos jaunus, bet iškankintus kūnus, nuo kraujo pajuodusius drabužius, sudaužytomis galvomis, iškraipytais veidais ir atdaromis akimis.

Išlaikė juos taip šešias dienas ir šešias naktis ant vėjo ir lietaus. Besibaigiančio rudens saulutė kartais lyg ir šviesiau pro debesėlį praskleisdavo savo spindulius ant nukankintų lavonų, kurie buvo atvežti ir palikti žmonėms parodyti, kokia galybė užėmė viską ir prieš kurią nevalia pasipriešinti.

Žmonės vieni paskui kitus pamažu slinko pro lavonus, kaip liūdna laidotuvių procesija, tylėdami ir nuleidę galvas. Kai kurios moterys, laikydamos rankose rožančių, tyliai meldėsi. Niekas šermenų giesmių jiem negiedojo, niekas jiem atsisveikinimo žodžio nepasakė, niekas nepridėjo rankos ant sukruvintos šaltos kaktos ir neužspaudė akių. Net ir bažnyčios varpai neskambėjo, palydėdami juos amžinybėn. O jų žuvo dvylika.

Tik septintos dienos rytą svetimųjų buvo įsakyta nuvežti juos visus prie girios ir ten palaidoti. Taip buvo laidojama dvylika žuvusiųjų karžygių, kuriems tauta sudėjo iš liūdesio nevystantį vainiką, dainose apdainuodama, padavimuose pasakodama ...

Jiems buvo iškasta pagiry bendra duobė, ir jie visi be karstų buvo ten suguldyti. Tik rudens vėjas šimtamečių ąžuolų viršūnėse vaitojo:

"Jų žuvo dvylika!"

Tik berželis — svyruonėlis netoli pakelėjo šlamėjo:

"Jų žuvo dvylika!"

Tik sunkūs žemės grumstai, virsdami ant sustingusių lavonų, dunksėjo:

"Jų žuvo dvylika!"

Bet vieną rytą žmonės jau iš tolo pamatė prie girios aukštą kryžių. Iš kurgi tas kryžius? Kaip jis iš po nakties galėjo atsirasti? Kas tas egeles ir tuos varpelius taip dailiai išpjaustė? Pradžioje visi manė, kad tai bus Galinio darbas. Bet kaimynai prisiminė, kad negali būti. Galinis pernai išėjo į kitą kaimą, toli už girios, pas savo žmonos gimines ir ten praeitą vasarą mirė. Tai koks gi nežinomas dievdirbys pastatė tą kryžių ant kapo? Atėję klausinėjo vieni kitų, bet niekas nežinojo.

O pirmąjį pavasarį pražydo prie kryžiaus neužmirštuoliu žiedai. Gal mylimosios sesers ranka pasodino jas, o gal vėjas atnešė sėklas iš laukų, kad neužmirštuolės puoštų kapą dvylikos partizanų, kurie mirė dėl tautos laisvės.

UŽUOJAUTOS

EMILIJA VYDIENĖ

Taisau savo suplyšusią juodą suknelę. Iškerpu sudilusias, skylėtas vietas, o jų vieton dedu naujus, aiškiai tamsumu blizgančius, lopus. Kad taip galėčiau išimti skaudančią širdį iš savo krūtinės, surizgusias smegenis iš galvos ir pakeisti nauja, kančios dar nepaliesta širdimi, naujomis gyvenimo vargų neišvagotomis smegenimis.

— Prašau, — pasigirsta Liūdos balsas. Durys atsidaro ir svečias įeina į kambarį. Sutinku jį nustebusiomis, kiek sumišusiomis akimis. Man lyg neaišku, kaip tai? Seniai nematytas, pamirštas žmogus mūsų skausmo lizde. Pagarbinęs Dievą, pirmiausia prieina prie tėvelio ir ilgai su juo kalbasi. Po to jis sveikinasi su broliais, seserimis ir galų gale įeina į mano kambarėlį, kurio durys plačiai atviros, ir prieina prie manęs. Aš pastumiu siuvamą mašiną ir atsistoju jo sutikti. Jis paima mano ranką ir girdžiu jo ramų, žemą balsą pilną meilės ir užuojautos.

— Šiame dideliame skausme ir rūpestyje leisk man pabučiuoti tavo veidą.

Lyg vaikas nuvargintas baimės, pamatęs motinos ištiestas rankas, krinta į jas ir jos prieglobstyje ieško nusiraminimo, aš prikamuota skausmo pajutau jam didelį dėkingumą. Norėjau pulti į jo glėbį ir visą sielos kančią išplauti ašaromis, bet sulaikyta amžiu tradicijos tik vaikiškai pasukau veidą, o ašaras paslėpiau savo delnuose.

— Giedre, neverk, juk niekas iš to neišeis, niekam nebus nuo to geriau. Tu tik save žudai. Svarbiausia išsilaikyti, nepalūžti — ir jo užjaučianti ranka švelniai paliečia mano pečius. Pakeliu ašarotas akis į jį, žiūriu ilgai į jo geras, tamsias akis nieko nekalbėdama, o tik jausdama dviejų žmonių dvasinį bendravimą. Širdį užlieja šilima, kažkur suvirpa rvto prošvaistės ir lyg naujas lopas, lopas užuojautos meile persunktas uždengia pačią skaudžiausią širdies vietą.

Jis ruošiasi išeiti. Užsivelku kailiniukus ir palydžiu pro duris. Atodrėkis. Palengva krinta didelės, minkštos snaigės ir gula ant šaltos, suledėjusios žemės. Jo rogės su arkliu netoli durų. Jis dar kartą spaudžia mano ranką, prašo neliūdėti ir nesirūpinti, o viską pavesti Aukščiausiojo globai, nes viskas Jo valioje, o mes tik turime sutikti su Jo valia ir mūsų žaizdos nustos kraujavusios ir palengva užgis. Taip kalbėdamas jis įlipa i roges, pamoja man ranka ir dingsta tarp tvliai krintančių snaigių. Atsiremiu į namo sieną ir paskęstu mintyse.

Prieš mano akis ankstyvas pavasaris. Jis tada dar klierikas, Vytautas Tauras, sėdi ant kėdės vėsioje bažnyčioje, miestelio ir apylinkės kaimų vaikų pusračiu apsuptas, kurie sutūpę ant šaltų grindų prasižioję klausomės nuostabių jaunojo kunigėlio pasakojimų apie gerąjį Ganytoją. Poterius, Dievo ir Bažnyčios įsakymus

mes mokame iš savo mamyčių. Jie mums neįdomūs, bet tie jo pasakojimai mus užburia. o tankūs, tamsūs plaukai žiba rausvumu pro spalvotus stiklus prasiveržusioje šviesoje, o tamsiai mėlynose akyse šviečia gerumas ir meilė. Jis kalba su atsidėjimu, lyg pasakodamas nuostabią pasaką. Mūsų akys ir dėmesys su pasakotoju. Mes nejaučiame nutirpusių, sušalusių kojų ir to bažnyčios grindų kietumo, kuris klūpant toks nemalonus. Mes gyvename kažkur toli, žydų žemėje. Matome jos kalnus, klonius, skurdžias pievas ir miškelius, upes ir ežerus. Matome žmones, daugiausia vargšus: žvejus, piemenis su bandomis ir padienius darbininkus. Dauguma jų nelaimingi, ligoti. Visi jie kenčia priespaudą, nes jų šalis yra priešų užimta ir jie neturi laisvės. Mes žaidžiame, dirbame, ganome bandą, vaikščiojame Galilejos jūros pakrantėmis, metame tinklus ir gaudome žuvis. Ir to visko centras yra gerasis Ganytojas, kuris visus myli, globoja, gydo, išalkusius pamaitina ir net iš numirusių prikelia tuos, kurių tikėjimas Juo yra didelis.

— Jei turite tikėjimo tiek, kiek garstyčios grūdas ir pasakysi šitam kalnui išsikelti iš čia, ir jis išsikels (Mat. 18, 10). "Kelkis, pasiimk lovą ir eik namo" (Mat. 9, 6). "Praregėk, tavo tikėjimas išgelbėjo tave" (Luk. 19, 42).

Toki ir panašūs pasakymai ir po jų sekę įvykiai mums buvo nesuprantami, bet jie liko mumyse. Tik kai pasakojimas būdavo baigtas, tik tada mes pajudėdavom ir šlubuodami, klupdami skubėdavome į lauką pabėgioti ir pasišildyti.

Klierikas Vytautas Tauras buvo mūsų visų pasididžiavimas, mūsų džiaugsmas, nes jis kilęs iš mūsų kaimo. Turtingesnieji kaimo ūkininkai laikė garbe turėti jį svečiu savo namuose ir noriai prisidėjo prie jo leidimo į mokslą, nes jis buvo rimtas, protingas ir geras jaunuolis ir visi manė, kad jis bus geras kunigas. Jo tėvų ūkis buvo nedidelis ir žemė nekokia. Brolis ir dvi seserys baigę mokyklą padėjo tėvams ūkvie. nes į mokslą eiti nebuvo iš ko. O ir Vytui nebūtų buvę lengva mokytis. jei turtingesnieji kaimo ūkininkai nebūtų jo rėme. Per atostogas jis nuolat lankėsi ir mūsų namuose. nes jį ir mano tėvai mylėjo ir tarėsi su juo įvairiais klausimais. Šie mokslo metai buvo jo paskutiniai. Kita vasara turėjo būti primicijos ir kaimo moterys iš anksto joms ruošėsi.

Atėjo ruduo. I mūsų miestelio mokyklą atvyko jauna mokytoja. tik baigusi mokytojų kursus. Man jau buvo šeši metai ir ji mus mažuosius mokė. Ji buvo aukšta. laiba, šviesiaplaukė ir mėlynakė. Mūsų panelė mokytoja buvo mums labai graži. O jos balsas skambėjo kaip varpelis. Tai buvo savotiškas balsas: skambus, gana gražus, bet tuščias, metalinis. Nejautei jame gilumo, nei sielos, nors pati mokytoja buvo meili, švelni, bet griežta. Ji pradėjo dainuoti bažnyčios chore ir parengimuose. Mūsų kunigėliui tekdavo dažnai su ja susitikti ir tarp jų įsižiebė meilė. Jis tais metais paliko seminariją ir ją vedė. Tėvai, brolis ir seservs buvo parblokšti. Kaimynai nuo jo nusisuko. Ne dėlto, kad čia buvo koks nusikaltimas, bet. kad jų viltys neišsipildė. Vytautas susirado darbą dideliame mieste ir su jauna žmona ten išvyko.

Praėjo dešimt metų ir kaimas jį užmiršo, bet jis mūsų neužmiršo. Sužinojęs apie mūsų mamytės mirtį atvyko mus paguosti, nuraminti, ne kaip kunigas, mokytojas ir auklėtojas, bet kaip paprastas, eilinis žmogus, toks kaip mes patys.

— Svarbiausia išsilaikyti, nepalūžti — girdžiu jo žodžius ir aš sau juos kartoju ir kartoju.

Jis nepalūžo: mokytojauja gimnazijoje, augina tris sūnelius ir dirba su ateitininkais, pavasarininkais ir šauliais.

— Kai sužinojau, kad tokia didelė nelaimė jus ištiko, turėjau vykti. Norėjau jus pamatyti ir pasikalbėti. Štai mano adresas mieste. Jei turėsite kokių nors sunkumų, prašau kreiptis į mane. Nesivaržykite, man bus malonu jums padėti. — Girdžiu jį vis kalbant nors jau seniai jį uždengė krintančios snaigės.

— Tu nepalūžai, nepalūšiu ir aš, — galvoju sau, nes tu atidarei mūsų šeimos uždaras duris į platesnį pasaulį.

Prisimenu ir kitas užuojautas. Prisimenu, kaip pirmą Kalėdų dieną klajojau skausmo kankinama, kaip skausmas pamažu nyko dėl daugelio lankytojų užjaučiančių širdžių, kaip gydančiai veikė protą jų švelnūs raminimai. Atsimenu, kaip priglaudusi prie Staselės rankos veidą jutau jos nebylėj kalboj gailesį. Ir kažkokia žmonijos meilė pamažu, pamažu gimė manyje. Tos atskiros užuojautos gal sudarys vieną milžinišką užuojautą, kuri kaip nenugalima jėga sukels mano sieloje žmonijos meilę. Ir ši meilė gal sudarys tą stebuklingą lopą, kuris persunktas žmonijos meile, pakeis mano širdį ir protą, ir aš vėl galėsiu pajusti gyvenimo tikslą ir norą.

*

☆ ☆

A. STEPONAVIČIUS ILIUSTRACIJA

M. KATILIŪTĖ PRIE ŽIDINIO

JUODA DUONA

AVA SAUDARGIENĖ

Monika, emigrantė ne iš pašaukimo, bet karą laimėjusių malone nublokšta į Australiją, kaip daugelis kitų išvietintų asmenų, pokariniais metais negalėjusių sugrįžti į okupuotą tėvynę.

Viskas buvo nebloga naujame krašte: samaritietės darbas didžiulėj užmiesčio ligoninėj, švarus, baltas kambarys su langu į ligoninės parką ir kvepiantieji eukaliptai. Tik vietinės kalbos nemokėjimas, karštos naktys ir balta duona sunkino jos gyvenimą.

"Balta duona — ne badas", — kartojo sau Monika valydama palatą. O noras gauti nors gabalėlį juodos, ruginės duonos ją kankino kaip liga. Užmigus sapnuodavo Lietuvos rugių laukus, gimtojo miesto kepyklas, iš kurių sklido saldus šviežios duonos kvapas, kurių lentynos žiūrėjo į ją juodos duonos kepalais. O kai ji siekė vieną kepalėlį paimti, visi išnykdavo.

Taip ji kankinosi savaitę, mėnesį, kitą.

Pramokusi kiek australiškai, Monika nuvažiavo pažiūrėti dar nelankyto miesto. Ėjo centrine gatve. Apžiūrėjo puošnias krautuvių vitrinas su lengvutėmis margo šilko suknelėmis ir mezginių baltiniais. Pastovėjo prie batų krautuvės, prie knygyno. Labiausiai ją viliojo maisto krautuvės. Karo nualintoj Europoj Monika seniai nematė tokio maisto pertekliaus. Tarp keptų viščiukų, kumpių, dešrelių ir raudonų vėžiukų gulėjo išsipūtusios baltos duonos bandutės.

Monika pasuko į šalutinę gatvę, perėjo kitą. Nė vienos krautuvės lange nebuvo juodos duonos. Nuo kaitros pavargusi, vos bevelkanti kojas, nenusakomo nusivylimo apimta, pasuko link namų.

Netoli ligoninės, mažoj krautuvėlėj tarp konservų dėžučių ir įvairių parudusių sausainių, Monika netikėtai pamatė krūvą juodos duonos kepaliukų. Tegu jie ir ne tokie dideli kaip Lietuvoj, bet juodi! Praviros krautuvės durys ją šaukė: "Imk, imk, kiek tik nori!" Net Monikos širdis apsalo. Įbėgo į krautuvę.

Pardavėja pažiūrėjo klausiančiom akim. O Monika pakėlus du pirštu rodė duoną ir kita ranka tiesė pinigus.

"Do you have a dog?" Paklausė australė.

"Dog?" Monika ne visai suprato, bet energingai kratė galvą. "No, no. Bread!

Moteriškė ilgai kažin ką aiškino. Nieko nesupratusi ir kantrybės netekusi, Monika padėjo pinigą ant stalo. Moteris patraukė pečiais, įmetė du juodus kepaliukus į popierinį maišelį ir kartu su grąža padavė Monikai.

Gniauždama rankose maišelį, Monika bėgte bėgo į parką. Rado nuošaliai suolelį. Išėmė vieną kepaliuką. Bandė įkąsti — veltui, duona buvo kieta, kaip kaulas. Pabandė kitą. Ir tas kietas! Pagriebė iš pašalies akmenį ir, vargais negalais, suskaldė. Ir gabaliuko vidurys buvo sudžiovintas į akmenį.

Pravirko Monika. Ilgai slopinamas ilgesys plėšė krūtinę, sprogdino širdį. Ašaros viena po kitos liejosi iš akių ir krito ant juodų duonos trupinių.

Sausas dykumos vėjas žaidė palmių lapuose, stiprų aromatą skleidė eukaliptai karštos saulės deginami, nenutrūkstamu juoku kvatojo kokabūros, o Monika verkė.

Kai suminkštėjo ašaromis permirkusi duona. Monika atkando kąsnį, bet praryti negalėjo. Duona buvo karti kaip jos ašaros.

Dar labiau sulinko Monika ir pasikukčiodama raudojo — "Aš noriu namo... namo..."

* * *

GRAŽUS, BET AUDRINGAS SEPTYNMETIS

PRANYS ALŠĖNAS

"Ar yra gražesnis veidas, skaistesnės akys už tas, kuriose kuklumas, drovumas, dorumas, pasitikėjimas ir meilė — Dievo dvasia gyvena? Ar yra grakštesni sąnariai ir judesiai už tuos, kurie kasdiena yra tepami malonia nekaltybe, lyg kokiu džiaugsmo aliejumi?" (Herder).

Jaunimo — berniukų ir mergaičių— brendimo periodas tesiasi, maždaug, septynetą metų (14—21).

"Norėtųs, kad brendimo laikotarpyje jaunimas visiškai negyventų, arba kad šį laikotarpį jaunuoliai ir jaunuolės pramiegotų" — taip sakęs anglų rašytojas Šekspyras. Žinoma, tai pergriežtas ir perdaug vienašališkas pasakymas, tačiau su nemaža doze ir teisybės.

Iš tikrųjų, daug kas atrodo, kad šis laikotarpis jaunimo tarpe yra pilnas įvairių klaidų ir visokiausio sugedimo pavojų. Bet kraštutiniai šitaip teigti tikrai negalima, nes tame septynmetyje esama daug ir gražaus patrauklaus jaunimo gyvenime. Juk prasiskleidžiantis gėlės žiedas visuomet yra gražiausias prasiskleidimo pradžioje.

Tiesa, brendimo laikotarpis dažnai esti sumišimų ir audrų metas. Jauno žmogaus siela tuomet esti sujudinta iki pat gelmių, ji visa degte dega, tad ir pasitaiko nukrypimų nuo tiesaus kelio, bet kartu — ir brangių perlų. Brendimo laikas yra perėjimas iš vaiko į vyrą, iš mergaitės į moterį. Tai kova vieno su antruoju. Tos kovos tikslas — vyro ir moters laimėjimas. Ir vargas būtų, jei vaikas laimėtų.

Pirmiausia ir svarbiausia jaunuolyje tuomet bręsta sielos gyvenimas. Todėl jie, abiejų lyčių jaunuoliai, tuo metu pasidaro labai jautrūs, dažnai nuliūdę ir liguistai smalsūs visam kam, kas juos domina. Anot Alban Stolz, pasitaiką jaunuolių, kurių visa būtybė brendimo laikotarpyje esanti tartum atvira žaizda. Ji niekuo nepasitenkinanti, niekam nelinkusi nusileisti, netgi tėvams, nekalbant jau apie visus kitus žmones, su kuriais jaunuoliui tenka susitikti. Bet, anot prof. Linus Bopp, dažniausiai šitie reiškiniai ir išsivystą tarytum į karžygiškumo motiną, gimdančią pasiaukojimą, džiaugsmą ir veiklumą.

Į mano rankas šiandien pakliuvo nedidelė knygutė, deja, be viršelių ir titulinio puslapio, todėl nežinoma net koip toji knygelė ir užvardinta. Tai patarimai bręstančiam jaunimui. Po prof. LiLnus Bopp įvadinio žodžio užrašyta: Freiburg im Breisgau, 1923 m. liepos mėn.

Knygutė laiko audrų visiškai sudėvėta ir jos popierius kandžių apgraužtas. Bet joje yra gražių, tiesiog auksinių, minčių jaunimui ir įsidėmėtinų patarimų bręstantiesiems.

Rašant apie brendimo laikotarpį, knygelės įvade nurodoma, jog tuomet, jaunas protas rimtėjąs, pametąs kūdikišką pasaulėžiūrą.

Girdi, žmogus vaikystės amžiuje savo vaizduote laksta po visą pasaulį. Mintis jis nuskrenda į saulę, į mėnulį, aplanko žvaigždes, pakyla net ligi dangaus vartų. Tuo tarpu bręstąs jaunuolis ar jaunuolė — žingsnis po žingsnio nori pereiti pasaulį, nusileisti ligi pat jo gelmių, ištirti galutines jo atsiradimo ir egzistencijos priežastis ir suprasti jo esmę. Tai, galima sakyti, "eksplioracijos" atradimų laikotarpis. Pavojingi užsibrėžimų ir siekimų norai! Todėl ir daugelis jų (jaunuolių), suklaidinti netikrų pranašų, tape laikotarpyje įklimpsta į medžiagiškumą (materializmas), į neaiškų gamtos dievinimą (panteizmas) arba pabaigia savo keliones (klaidžiojimus) visišku susipainiojimu ir abejojimu (skepticizmas). Šiame septynmetyje laimingi tik tie, kurie nugali šias kliūtis ir išeina į tikrąjį kelią nesuklaidinti — nesužaloti.

Jaunuolio(ės) valios gyvenimas — taip pat bręsta. Aiškiais dėsniais tuomet jie nori padaryti savo veiklą patvarią ir savarankišką, nori tik savo pačių jėgomis pasiekti galutinį tikslą, tuomet jiems tėvai ir auklėtojai vis labiau netenka savo pirmykštės reikšmės.

Subrendus protui ir sutvirtėjus valiai jaunas žmogus išmoksta valdyti savo jausmus, subręsta ir sociališkai. Artimo meilės įsakymą tada jis pradeda suprasti ne tik teoretiškai (kaip kūdikis), bet taip, kad ši meilė pasidaro panaši į Dievo meilę, kuriai Išganytojas reikalavo sielos, širdies ir visų jėgų.

Religinis subrendimas taip pat pasireiškia šiame septynmetyje ypač ryškiomis formomis. Vaikiškas tikėjimas virsta vyrišku - moterišku tikėjimu. Tuomet ir protas pasidaro itin gilus, o širdis taip užsidegusi, kad jaunuolis(lė) visus savo darbus (ne tik žodinę maldą) pradeda kreipti religinių idealų linkme.

Kartu su sielos brendimu, eina ir kūno vystymasis. Rodos, ir pati gamta lyg norėtų klausti, o kartu ir atsakyti: "Kas yra vertas nešti toliau gyvybės žibintą, paimtą iš tėvų rankų?" O atsakymas: "Tik tas, kuris jau subrendęs dvasiškai ir doriškai bei religiškai!"

Toliau prof. LL. Bopp įvade klausiama: Ar visi mes tinkamai įvertiname šį jaunimo gyvenimo laikotarpį? Ar, kartais, nepasitaiko sudūžėlių? Atsakoma, jog taip — pasitaiko! Bet vis dėlto šis laikotarpis turi ypatingai gilios prasmės. Argi mes sprendžiame apie medį iš nukritusių sukirmijusių jo vaisių? Ne! Tik iš sveikųjų, nors šių ir nedaug būtų likę.

Todėl šis žmogaus septynmetis yra tarytum vera sacrum — šventasis pavasaris. Jis esąs panašus į žmogaus tvėrimo laiką. Iš netvarkinkų chaoso jėgų kyla kosmos — vertinga asmenybė; tampanti šviesa — tai bręstąs protas; atsirandęs tvirtumas, jaunas žmogus pajunta savyje kažin kokį skilimą, kažkokį dvejopą įstatymą. Jis ilgisi ir trokšta idealų, o čia žemesnieji geiduliai — vis traukia jį į žemę. Ir tada atsiskirianti sausuma nuo ūžiančios jūros. Tai laikas, kada susidaro dėsniai, kada parodomas mintims kelias ir nuslopinamos įsisiūbavusios aistros. Tuomet jauniems žmonėms sublizga idealų žvaigždynai ir jie tarnauja jo visai veiklai.

Ši didžioji gyvenimo savaitė (susidedanti ne iš dienų, bet iš septynerių metų) esanti didi ir šventa, rimta ir labai atsakinga, ne tik jaunuoliams, bet ir jų tėvams bei auklėtojams, nes tuojau po jos ateinąs ir Didysis Šeštadienis. Tai, kas nebus padaryta šioj

ŠEIMA SOVIETŲ SĄJUNGOJE

J. Gobis

Per II-jį Pasaulinį karą atsiradęs Vokietijoj ir pasilikęs Vakaruose žymus sovietų ekonomistas ir sociologas profesorius I. A. Kurganov parašė knygą "Semja SSSR 1917—1967". (Šeima SSRS-goje 1917—1967 m."). Tą knygą išleido rusų emigrantų organizacijos laikraštis "Posev".

Prof. Kurganovo knygos IV dalyje analizuojamas klausimas, kaip komunistų partija ir vyriausybė keitė savo pažiūras į santuoką ir skyrybas per pastarąjį pusšimtį metų. Revoliucija, pilietinis karas, priverstinė kolektyvizacija, stalinistinis teroras, II-ras Pasaulinis karas, prof. Kurganovo manymu, supurtė ir apardė šeimą. Jis rašo: "Partija nutyli tą faktą, kad komunizmo statyba objektyviai ir neišvengiamai veda į dabartinės šeimos suirimą, bet norėdama nuraminti liaudį ir užbėgti už akių jos protestams prieš komunizmo statybą, kurs (komunizmas) veda į šeimos mirtį, partija duoda savo propagandai direktyvą stipriai pabrėžti, jog komunizmas palaiko šeimą ir jos klestėjimą komunistinėje visuomenėje". Be to, "partija nekeičia esamosios, tradicinės šeimos. Šeima objektyviai miršta komunizmo statybos eigoje, procese, bet kol ta statyba dar tebėra pradinėje stadijoje, kol partija negali paimti visų vaikų auginimo ir senelių priežiūros į savo rankas, — į valstybines prieglaudas, — tradicinė šeima dar reikalinga. Norint kurti komunizmą ir komunistinę šeimą, reikia kol kas stiprinti tradicinę šeimą. Tokia direktyva duota propagandai, o iš jos eina ir prieštaringa partijos politika."

Kurganovo nuomone, juo valstybė turi daugiau ar mažiau išsivysčiusią techniką, juo labiau kinta jos šeima — iš patriarchalinės virsta demokratine.

"Patriarchalinė šeima savo pagrinde priklauso agrarinei visuomenei, kurioje dauguma gyventojų yra kaimiečiai, žemdirbiai, o demokratiška šeima priklauso pramoninei visuomenei, kurią sudaro miestiečiai."

Demokratinė šeima dar tebėra formavimosi stadijoj ir turi dar daug trūkumų, daug neišspręstų problemų, bet pamažu senstančios tradicijos atgyvena savo amžių, ir naujas problemas išsprendžia pati šeima, nes demokratinė šeima — tai ne išgalvota schema, o gyvenimiškas dabartinio pasaulio reiškinys.

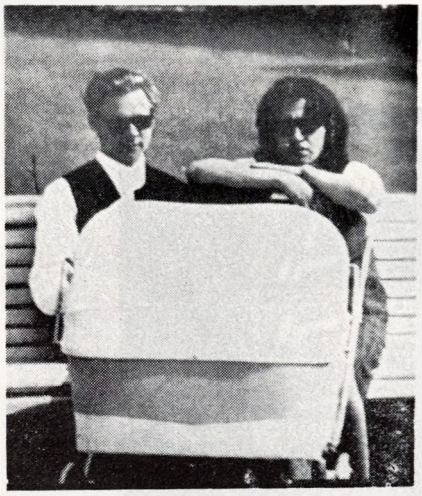

Iš prof. Kurganovo knygos galima padaryti išvadą, jog ir sovietinėse šeimose, kurios vystosi specifinėj porevoliucinėj aplinkumoj, vyksta patriarchalinės šeimos pasikeitimas į demokratinę. Tik specifinės aplinkybės bei sąlygos uždeda savotišką antspaudą ant porevoliucinės šeimos. Patriarchalinė šeima Sovietų Sąjungoje rodo nuostabų sugebėjimą gyventi, rodo atkaklų pasipriešinimą viskam, kas gali ją sugriauti, išardyti.

Patriarchalinė šeima, kaip paprastai, laikosi ant tėvo autoriteto. Iki 1930 metų savietinis režimas favorizavo skyrybai: užteko vyrui ar žmonai nueiti į metrikacijos įstaigą ir pareikšti, kad jis ar ji nebenori kartu gyventi, ir divorsas gatavas. Šita politika išardė daugybę santuokų, bet išlikusios patriarchalinės šeimos nuo 1930 metų laikosi motiniškumo instinktu. Tai, kas atėjo į patriarchalinės šeimos vietą, yra iš dalies demokratiška šeima, pagrįsta meile ir draugyste, arba kažkas nauja, biauru, gyvuliškai grubu, o tas grubumas kyla iš religiškai moralinių tradicinės šeimos pagrindų irimo. Nuo 1930 metų divorsai Sovietų Sąjungoj nėra jau tikie lengvi ir paprasti.

Kai prof. Kurganov pagalvoja apie sovietinės šeimos ateitį, jam kyla baimė, nerimas, nes jau esama rimtų žmonių, kurie mano ir tiki, jog viena iš didžiausių žmonijos problemų — tai motiniškumo instinkto sunaikinimas. Lyg kad ateities žmogų galėtų sukurti tik kolektyvus vaikų auklėjimas, kurį vykdys specialiai parengti žmonės, o ne motinos ir tėvai.

Paleontologas ir rašytojas Ivan Efremov savo fantastiškame romane "Andromedos miglotumas" beletristiškai vaizduoja, kaip bus pergalėtas ir sunaikintas motinystės instinktas. Tai padarys kolektyvus vaikų auklėjimas, kilęs iš technizacijos ir mechanizacijos, kuri vis giliau skverbiasi į žmogaus dvasinį pasaulį. "Žmonės panašūs į robotus, ir robotai panašūs į žmones — tokia gali pasirodyti ateitis, kurios vardan aukojamos dabarties generacijos", šitais žodžiais prof. I. A. Kurganov baigia savo rimtą dikumentinį veikalą.

Betgi jo baimė dėl ateities atrodo be pagrindo. Žmogus nevirs robotu ir robotas nevirs žmogumi. Kolektyvizacija ir mechanizacija nėra nei nauja nei negalima. Kolektyvais, komunomis gyveno pirmieji krikščionys, kolektyvais tvarkosi ne vien krikščionių, bet ir budistų vienuolynai, bet kolektyvizacija ir technizacija nepakeis nei žmogaus instinkto nei jo sielos gelmių pagrindų. Žmogus kuria techniką, o ne technika žmogų. Kolektyvizacija ir technizacija gali palengvinti žmogui gyvenimo sąlygas ir kiek pakeisti jo papročius ir manieras, bet tai nereiškia, kad moterų motinystės instinktas bus "pergalėtas" ir nužudytas. Jei tatai įvyktų, tai kolektyvizacija atneštų žmonijai ne palaimą ir ne solidarumo sustiprinimą, bet nužudytų žmogaus meilę žmogui. Kolektyvus vaikų auginimas ir auklėjimas — tai pamestinukų prieglauda. Praktika rodo, kad daugiausia jaunų kriminalistų yra iš prieglaudų augintinių. Pamestinukai prieglaudose nepatiria motiniškos meilės. Meilė savo motinai yra socialumo bazė. Kas nėra patyręs motiniškos meilės šilumos, tas lengviau virsta beširdžiu egoistu ir nusikaltėliu, todėl planuojama motinystės instinkto "pergalė" būtų žmogaus prigimties ne pagerinimas, o jos sužalojimas. Motinos meilės negali pavaduoti nė tobuliausia auklėjimo technika.

☆ ☆

★

"PATARIMAI" TĖVAMS

1. Nuo pat kūdikystės dienų duok vaikui visa, ko jis nori. Taip užaugintas jis bus tvirtai įsitikinęs, kad visas pasaulis privalo jam tarnauti.

2. Kai jis išmoks blogų žodžių, nuleisk viską juokais. Tuo būdu jis užaugs galvodamas, kad yra įdomus ir turi humoro.

3. Nemokyk religijos tiesų ir dvasinių vertybių; palauk, kol sulauks 21 metų ir tada "leisk jam pačiam apsispręsti".

4. Pats sutvarkyk, ką jis išmėto aplinkui — knygas, batus, drabužius. Padaryk už jį visus darbus, kad ateities gyvenime jis mokėtų suversti savo atsakomybę kitiems.

5. Nuolatos pradėk barnius ir ginčus, kai jis girdi. Tada jis nebus nustebęs ar išsigandęs, kai šeimos gyvenimas išyrs.

6. Visada duok vaikui pinigų tiek, kiek jis prašo. Neleisk jam stengtis pačiam užsidirbti. Kodėl jis turi turėti sunkų gyvenimą kaip kad tu pats turėjai?

7. Patenkink visus jo norus valgyme, gėrime ir patogumuose. Jei neleisi, jis gali gauti pykčio priepuolius.

8. Visada palaikyk jo pusę prieš kaimynus, mokytojus ir policiją. Jie visi nesupranta ir yra nusistatę prieš tavo vaiką.

9. Jei jis padaro ką nors blogo, pasitęsink pats sau sakydamas: "Aš negalėjau nieko jam padaryti".

10. Pasiruošk ilgam, skausmingam ateities gyvenimui—jis ateina neišvengiamai tavo keliu.

* * *

tvėrimo savaitėj, niekuomet nebus padaryta.

Brendimo metai yra gyvenimo tiltas, per kurį visi eina ir praeina, bet ant kurio niekas negyvena. Šio laikotarpio įspūdžiai greitai išnyksta iš atminties, todėl ir tėvai bei auklėtojai dažnai nebesupranta jaunų žmonių širdžių, nors jie ir patys yra buvę jauni. Todėl jie ir negali jaunimui padėti tada, kada jis labiausiai pagalbos reikalingas.

VINCENTA LOZORAITIENĖ VIEŠNIA IŠ ROMOS

Šį rudenį J. A. V. lankėsi p. V. Lozoraitienė iš Romos. Kartu buvo atvykę min. S. Lozoraitis ir sūnus Stasys jr. Jie dalyvavo LB seime ir kitų liet. organizacijų bei privačių asmenų suruoštuose priėmimuose Chicagoje, New Yorke ir pas jos seserį Gražiną Rannitienę, kurios draugystėje praleido didžiausią dalį laiko. Washingtone ponios Lozoraitienės praleistos dienos buvo užpildytos priėmimais, susitikimais su lietuvių ir kitų tautybių diplomatais, vašingtoniškais lietuvių visuomenės būreliais. Visų norėta pasikeisti mintimis, pasikalbėti su atvykusia iš Romos viešnia.

Washingtono Lietuvių Moterų Klubas, kurio valdybą sudaro ponios: Elena Mažeikienė (pirmininkė), Ramutė Aidienė, Veronika Aušrotienė, Danutė Harmon, Luisa Jurkienė ir Genė Vasaitienė, suruošė ponios Lozoraitienės pagerbimui priešpiečius. Susirinkusios klubo narės turėjo progos pabūvoti ir arčiau susipažinti su viešnia, bei išgirsti jos padrasinančių žodžių moterų organizaciniame darbe siekiant Lietuvos laisvės. Ponia Mažeikienė trumpoje kalboje peržvelgė turiningą ponios Lozoraitienės nueitą gyvenimo kelią ir pasveikino ją 45 metų vedybinės sukakties proga.

Vincenta Matulaitytė - Lozoraitienė gimė 1896 metais Domeikių kaime Vilkaviškio aps. Ji baigė Petrapilio gimnaziją ir prancūzų Alliance Francaise kursus. Mokėsi Berlyne Froebel (19a vaikų darželių pradininkas) mokykloje ir Romoje Montessori pedagoginiuose kursuose.

Ji yra dukra lietuvio visuomenininko, matematiko, marijampoliečio Vincento Matulaičio, Lietuvoje ėjusio įvairias atsakingas pareigas. Tad nenuostabu, kad duktė Vincenta su tokia pat lietuviška jos sąmonėje rusenančia ugnimi, su ryžtu ir atsidavimu ligi šių dienų dalyvauja visuomeninėje lietuviškoje veikloje. Jau nuo 1918 m. ji dirbo Vilniuje Lietuvos Tarybos centriniame komitete, vėliau mokytojavo Onos Mašiotienės gimnazijoje. Lenkams okupavus Vilnių persikėlė į Kauną, kur buvo valdininkė finansų, vėliau užsienių reikalų ministerijoje. 1923 metais ištekėjusi už Stasio Lozoraičio gan ilgai gyveno Berlyne ir Romoje reprezentuodama Lietuvą greta aukštas pareigas einančio savo vyro.

1929 m. ji įsteigė ir metus redagavo "Motina ir Vaikas" žurnalą skirtą, priešmokyklinio amžiaus vaikų sveikatos ir auklėjimo reikalams. Nuo 1934 iki 1939 metų buvo Lietuvos Moterų Tarybos pirmininkė. Jai pirmininkaujant LMT-os buvo pradėtas leisti žurnalas "Moteris ir Pasaulis" (1937—1940) ir sušauktas moterų seimas.

Pedagoginiais, moterų ir kitais klausimais daug yra rašiusi lietuvių ir užsienio spaudoje. Šiais metais buvo išleista Italijoje jos išversta į italų kalbą J. Petrušaičio knyga — "Kaip jie mus sušaudė", sukėlusi antikomunistiniuose Italijos sluogsniuose gyvo susidomėjimo.

Nekartą ji atstovavo Lietuvos moteris tarptautiniuose moterų ir šeimos kongresuose, Romoje (1949 ir 1950) įteikė raštus apie šeimos ir vaiku padėtį sovietu okupuotoje Lietuvoje. Šiuo metu ji yra L. M. K. F. Romos klūbo pirmininkė.

Tikimės, kad ponia Lozoraitienė pravers dar daug savo gyvenimo lapų dirbdama Lietuvos išlaisvinimo labui.

Gražina Krivickienė

Dail. Jadvyga Paukštienė Čikagoje surengė savo darbų parodą, kuri vyko Lietuvių Kultūros Balzeko muziejuje spalio mėn. 12 — 31 d.d. Paroda praėjo su dideliu pasisekimu. Dailininkė yra taip pat nuolatinė "Moters" žurnalo talkininkė.

Pasikeitimas Liet. Katalikių Moterų Organizacijų Pasaulinės Sągos valdyboje

Ilgalaikė sąjungos pirmininkė Magdalena Galdikienė pasitraukė iš pirmininkės pareigų. Sąjungos valdybos posėdyje, 1968 m. birželio 23 d. valdybos pirmininke išrankta Dr. Aldona Šlepetytė-Jannace. P. M. Galdikienė, valdybos narių prašoma, sutiko būti garbės pirmininke. Dabartinį LKOS valdybos sąstatą sudaro: Pirm. Dr. A. Šlepetytė-Jannace; I-ji vicepirm. G. Kaneb (Mrs.), II-ji A. Sungailienė (Kanada) ir III-ji M. Lušienė; ižd. M. Vaitekūnienė; sekr. dr. A. Radzivanienė; narė dr. N. Bražėnaitė-Paronetto. Atstovė prie Pasaulio Katal. Moterų Organizacijų Unijos — B. Venskuvienė (Paryžius). Dvasios vadas — prel. J. Balkūnas. Naujos pirm. adresas: Dr. Aldona Šlepetys-Jannace, 239 St. John's Ave., Lincoln Park, Yonkers, N. Y. 10704, USA. Sekretorės adresas — Mrs. A. Radzivanas, 84-16 110th St., Richmond Hill, N. Y. 11418, USA.

Garbės pirmininkei p. M. Galdikienei linkime gražių ir saulėtų dienelių, o naujai pirmininkei — dr. A. Janačienei ištvermingai ir stipriai laikyti Liet. Katalikiu Moterų Organizacijų Pasaulinės Sągos vairą.

Prof. I. Končius aprodė viešniom **p. Končienei** ir **p. I. Balzakienei** savo medžio drožinius

Akt. A. Eretaitė pravedė literatūros vakarą, kuris įvyko III-sios J.A.V. ir Kanados tautinių šokių šventės proga. Programoje buvo skaitomi lietuvių poetų kūriniai. Aktorė pasirinktą programą perdavė gražiai. Ji priklauso Kiel'io dramos teatrui V. Vokietijoje.

Miuncheno Moterų Klubas šią vasarą buvo surengęs lietuvių literatūros vakarą, kuriame: dr. L. Baldaufienė supažindino su J. Marcinkevičiaus poema "Siena", Gražina Cechanavičienė paskaitė R. Budrio "Saulė gražiausia, kai teka ir leidžiasi", Alina Grinienė charakterizavo Putino lyriką, ir dr. J. Sakalauskas padeklamavo Maironio ir savo paties kūrybos. Po to, pobūvyje, visi dalyviai jaukiai pabendravo su iš Australijos besilankančia viešnia, dantų gydytoja dr. Gumeniukiene.

Talka Jungtinėms Tautoms

Pasaulinė Katalikių Moterų Organizacijų Unija gavo iš Jungtinių Tautų Sekretoriato anketą, kurioje prašoma nurodyti, kaip Unijos nariai — organizacijos paminės Žmogaus Teisių Chartą. Šiais metais gruodžio 10 d. sueina dvidešimt metų nuo Žmogaus Teisių Chartos paskelbimo.

Lietuvių Katalikių Moterų Organizacijų Pasaulinė Są-ga, kaip Unijos narė, jau pasiuntė atsakymą į tą anketą, kurioje nurodė sąjungos jau atliktus ir ateity numatomus darbus.

Putnamo lietuvaičių bendrabučio vedėja yra Ses. M. Jurgita. Lituanistiniame kurse yra dėstoma: gramatika, literatūra, visuomenės mokslas, rašyba. Pamokos kitose srityse: mankšta, sportas, tautiniai šokiai ir dainavimas. Mokytojos: Ses. M. Viktorija ir Ses. M. Jurgita — lituanistika; Ses. M. Paulė — tautiniai šokiai ir sportas; Ses. M. Bernadeta — muzika; Ses. M. Palmira — mankšta; Ses. M. Cecilija, Ses. M. Monika ir Ses. M. Palmira — rankdarbiai. Bendrabučio mergaitės leidžia savo laikraštėlį, kurio redaktorė yra A. Rygelytė. Taip pat aktyviai veikia skaučių draugovė (vad. K. Šipailaitės) ir ateitininkių kuopa (vad. J. Kuraitės).

Dr. E. Jasevičiūtės pastangomis kiekvienais metais lietuviai dalyvauja tautybių parodoje (Fort William, Ont.), kurioje yra išstatomi lietuviški audiniai, medžio išdirbiniai ir gintaras.

LIAUDIES MENO

PARODA FORT

WILLIAM, ONT.

Putnamo bendrabučio vedėja **Ses. M. Jurgita** su auklėtinėmis

Kiekvienais metais Tautos Šventės išvakarėse Adelaidės L. K. M. Draugija suruošia "Lietuvos prisiminimų parodą". Adelaidiškiai turi progos pasigrožėti ir pasididžiuoti puikiais lietuviškais audiniais, rankdarbiais, medžio ir gintaro išdirbiniais. L. K. Moterų Dr-ja yra viena iš veikliausių Adelaidės lietuvių organizacijų. Nuotraukoje Draugijos v-ba su Dv. vadu. I eilėje (iš kairės): S. Pusdešrienė, S. Jankauskienė (pirm.), kun. A. Kazlauskas, MIC, E. Kervelienė, G. Opulskienė. II eilėj: A. Krivickienė, D. Tamašauskienė, O. Lesčinskienė, A. Stepanienė ir A. Visockienė.

ADELAIDĖ (AUSTRALIJA)

Adelaidės L. K. Moterų Draugija kas metai švenčia savo metinę šventę Žolinių dieną. Taip pat ir šiais metais vadovaujant pirmininkei p. Jankauskienei gražiai buvo atšvęsta. Šventė prasidėjo Šv. Kazimiero koplyčioje Mišiomis, kurias atlaikė ir pamokslą pasakė kun. A. Kazlauskas, MIC. Dr-jos vėliava, narės pasipuošusios tautiniais rūbais, bendra Komunija teikė tai dienai iškilmingumo.

Po pamaldų visos narės ir svečiai susirinko parapijos didžiojoje salėje, kur prie suneštinių vaišių buvo nuoširdžiai pabendrauta ir išklausyta A. Stepanienės paskaita. Prelegentė prisiminė, kad šie metai mums yra dvigubo jubilėjaus metai — 60 metų nuo dr-jos įsikūrimo ir 50 metų nuo Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo. Šių dviejų jubilėjų šviesoje organizuotos katalikės moterys turėtų daugiau dėmesio skirti jaunoms lietuviškoms šeimoms. Paskaitininkės žodžiais: "Yra šeimų kurioms reikėtų padėti grįžti į Kristų, o kitoms gal reikėtų padėti grįžt į lietuviškumą". Po paskaitos draugiją sveikino Dvasios vadas kun. A. Kazlauskas, Ateitininkų sendraugių pirmininkas B. Plokštis, iškeldamas svarbesniuosius dr-jos įsikūrimo ir augimo momentus. Taip pat gražius linkėjimus pasakė Šv. Kazimiero mokyklos vedėjas K. Pažėra ir p. B. Dičiūnas L. Katalikų dr-jos vardu.

Sveikinimams išsisėmus prasidėjo linksmesnioji dalis, kur šale bendrų dainų, gražiai padainavo jau Adelaidėje išgarsėjęs Kat. Moterų kvartetas (B. Budrienė, T. Gasiūnienė, U. Jucienė, A. Urnevičienė), o vėliau įsismaginus, vadovaujant p. A. Plokštienei ir p. S. Pusdešrienei, nuotaikingai sudainuota "Ramunėlė", Gausiai susirinkusių svečių tarpe dalyvavo ir viešnia iš Yorketown'o p. A. Dainienė su dukrelėmis (p. V. Dainius garsėja Yorketowne, kaip gabus ir paslaugus daktaras).

Šiais metais Adelaidės L. K. M. Dr-jos valdybą sudaro p. Jankauskienė — pirm., p. S. Pusdešrienė — sekretorė, p. Krivickienė — vicepirm. ir parengimų vadovė, p. G. Opulskienė — kasininkė, p. A. Visockienė — ligonių lankymui, p. Tamašauskienė — mokyklos reikalams, p. Lesčinskienė — turto globėja ir bažnyčios puošimui, p. A. Stepanienė — kultūriniams reikalams.

Dr-jos valdyba ir narės per metus atlieka daug darbų; nėra savaitgalio, kad ko nors nereikėtų ruošti: kas sekmadienį L. Kat. centre pietūs, čia pat prieš akis Rugsėjo 8 d. proga — rankdarbių, audinių, gintaro ir kit. dirbinių paroda (vad. Lietuvos Prisiminimų paroda), mugė, loterija, vestuvės ir visa eilė kitų parengimų.

A. St.

Ses. M. Dolorita Murinkaitė Antelope Memorial ligoninės Čikagoje administratorės asistentė ir gail. seserų direktorė įstojo į Amerikos katalikų universitetą Washingtone, kur ji gavo stipendiją. Ses. M. Dolorita priklauso seserų kazimieriečių kongregacijai.

Stud. E. Bradūnaitė pranešinėja jaunimo literatūros ir šokių vakare, kuris įvyko Čikagoje šią vasarą. Ji yra pavyzdinga lietuvaitė pasižymėjusi lietuviškoje jaunimo organizacijų veikloje.

Džiugus reiškinys

Dažnai nusiskundžiame, kad jaunesnioji karta nesidomi tuo kas lietuviška. Gal kartais ir teisinga, Bet štai Adelaidėje jaunų ponių būrelis, kurios jau Australijoje užaugo, ištekėjo ir augina šeimas, susidomėjo lietuviškais valgiais ir lietuviškomis tradicijomis. Sumanios ir veiklios p. Kristinos Dundienės iniciatyva viskas tapo sklandžiai suorganizuota: jos kiekvieną trečiadienio vakarą pavalgydinusios savo šeimą ir suguldžiusios vaikus, renkasi į L. Kat. Centrą, kur agronomei A. Stepanienei vadovaujant mokosi lietuviškų valgių gaminimo. Be to kitais vakarais dauguma tų jaunų ponių renkasi viena pas kitą ir panelei Maželytei vadovaujant audžia juostas, siuvinėja lietuviškus raštus. Nors dauguma iš jų dienos metu dirba, o kitos turi mažus vaikus, bet kai yra geri norai — užtenka laiko viskam.

A. St.

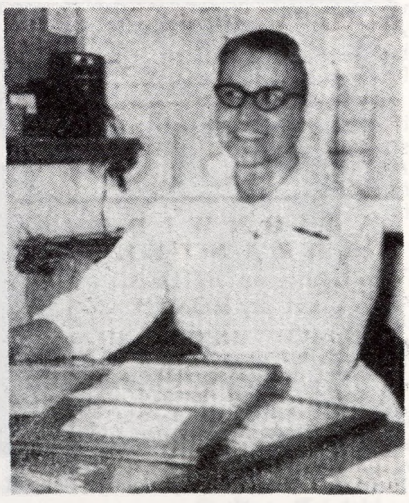

Norvegė tautiniuose vestuviniuose rūbuose

VESTUVINIAI RŪBAI

Pačių geriausių ir gražiausių drabužių sąvoka visais laikais siejosi su vestuviniais drabužiais.

Istorinėje literatūroje daug kalbama apie vestuves ir vestuvinius apdarus, bet beveik visas dvaro kronikininkų dėmesys kreipiamas į karūnuotas asmenybes, jų šeimos narius, diduomenę. Suprantama, ir kiti sluoksniai stengdavosi sekti jų pavyzdžiu, žinoma, kiek leisdavo materialinės galimybės ir visuomenės sluoksnių nuostatai, kas ką gali dėvėti. Jeigu dvariškių vestuviniuose drabužiuose vyraudavo ne balta, o įvairiausios spalvos, tai nėra pagrindo manyti, kad baltai spalvai paprasti žmonės teikdavo pirmenybę. Viduramžiais pagarboje buvo linksmi, spalvingi drabužiai, didelei šventei balta spalva laikoma per daug kuklia. Tik plačiai paplitusių antikinių marmuro skulptūrų bei jų gipsinių kopijų dėka mes įpratome isivaizduoti senovės graikus sniego baltumo apdarais.

Ir vis dėlto būtent pirmasis specialus vestuvių drabužis buvo baltos medžiagos! Bet dėvėjo jį ne nuotaka, o jaunikis! Tai buvo romėnų "tunica tolaris". Paprasta vyriška tunika vos siekdavo kelius ar būdavo net dar trumpesnė, vestuvių tunika siekė žemę ir buvo siuvama iš gražios ir brangios medžiagos. Deja, šis apdaras neturėjo įtakos sekančių šimtmečių vestuviniams drabužiams, bet jo pagrindu atsirado dvarininkų drabužiai, dėvimi ankstyvaisiais viduramžiais įvairių iškilmių proga. Šis apdaras buvo puošiamas turtingu austu ar siuvinėtu įvairių spalvų raštu, o vestuvių metu pirmenybė buvo teikiama raudonai spalvai (raudona spalva, kaip išreiškianti meilę, vyravo ir įvairiuose kituose vestuviniuose drabužiuose).

XV amžiuje Italijoje nuotaka ir jaunikis dėvėdavo ryškiai raudono aksomo arba atlaso apdarą. Jei drabužiai būdavo kitokios spalvos, tai bent vilkimas apsiaustas arba nors matomas apatinio sijono kraštas privalėjo būti violetinės arba purpuro raudonos spalvos.

Dar iki XVIII amžiaus nuotakos vilkėdavo ryškiai raudonas sukneles, tarytum eitų ne už vyro, o ant laužo.

XVI amžiuje Europoje vyravo ispaniška mada su savo niūriomis spalvomis. Puošniausiais vestuvių drabužiais buvo laikoma aukso brokatas juodame fone. Netgi sekančiame amžiuje vestuvinė juodo aksomo suknelė, vilkima ant apatinės, pasiūtos iš raudono šilko (ir matomos, pakėlus priekyje viršutinės kraštą), buvo laikoma pačia elegantiškiausia.

Tuo pačiu metu (XV—XVI a.), kai vestuvių drabužių spalva nebuvo labai ribojama, nuotakos suknelė buvo tikslaus kirpimo. Ypač dekoratyvios buvo ilgos, į apačią praplatintos rankovės, kurios galėdavo būti iki žemės ar net tokio ilgumo, kad lydintiems nuotaką asmenims reikėdavo jas nešti kaip šleifą. Kartu su kitais ispanų XVI a. mados atributais — ant lankų aptemptu sijonu ir kieta, panašia į lėkštę apykakle — šios savotiškos rankovės ilgai išliko vestuvinėse vokiečių suknelėse.

Pradedant XVII a., nuotakos suknelių madoje, dažniausiai vokiečių aukštuomenės šeimose, ima vyrauti sidabrinis brokatas. Dėl to pradeda plisti balta spalva, kuri tampa specifine vokiška mada. Kitose Europos šalyse balta nuotakos suknelė paplinta tik XVIII a. pabaigoje. Balta spalva, kažkada buvusi gedulo ženklu, tampa nekaltybės ir skaistumo simboliu. Ir vyriški drabužiai praranda ryškius dekoratyvinius elementus, juos pakeičia vilnonė medžiaga. Sidabrinis brokatas dar kurį laiką lieka diduomenės vestuvių drabužiuose, bet XIX a. ir čia pradedama ieškoti pigesnių ir lengvesnių medžiagų. Gražioji ispanė Eugenija de Monticho sutuoktuvių su prancūzų imperatoriumi Napoleonu III dieną vilkėjo balta aksomo suknele. Anglijos karalienė Viktorija tuokėsi, apsivilkusi balto atlaso suknele. Taigi, mums įprastas paveikslas — baltai apsivilkusi nuotaka ir jaunikis juodu kostiumu — iš tiesų pasirodė tik praėjusiame šimtmetyje.

Seniausiu vestuvinių apdarų papildymu laikomas vainikas, virtęs tradicija dar antikos pasaulyje. Graikijoje vainikui buvo teikiama ypatinga reikšmė. Jis ilgainiui ten tapo gyvenimo simboliu. Vestuvių vainikas buvo pinamas iš mirtos šakelių, nes ši žalsvais blizgančiais lapais ir baltais kvepiančiais žiedais gėlė buvo paskirta meilės deivei Afroditei ir simbolizavo jaunystę, meilę, skaistybę.

Judėjų ir kitose Artimųjų Rytų tautose vainikas buvo dedamas tik ant jaunikio galvos. Graikijoje ir Romoje jį dėdavo ir nuotakai, ir jaunikiui.

Mirta, auganti Viduržemio jūros pakrantėse, šiaurėje yra kambarinė gėlė, ir todėl buvo pakeičiama vietos gėlėmis, pagal galimybes rožėmis. Viduramžių pabaigoje vainikas apskritai tampa madingas, jį dėvi ir merginos, ir ištekėjusios moterys. Nuotakos dėvi specialų galvos apdarą, aukštą ir puošnų, kaip karūną, padarytą iš sidabrinės vielos. Ypač kilmingos nuotakos puošdavo šį apdarą povo plunksnomis ir brangakmeniais, neturtingesnės pasitenkindavo metaliniu žiedu, papuoštu gėlėmis ir karoliukais. Po dviejų šimtmečių, kai vainikas išėjo iš mados, jis liko vien nuotakos ženklu, nors jį ir buvo galima pakeisti viena gėle arba žydinčia šakele. Mirtų vainikas vėl tampa madingas XIX amžiuje.

Dar būtinesnis nuotakos ženklas buvo šydas. Pirmosios žinios apie jį taip pat siekia senovės Romą. Nuotakos šukuosena būdavo kaip vestalės — šešios aplink galvą sudėtos kasos, perištos raudonu kaspinu, ant jų uždėtas geltonas šydas. Vietoj šydo nuotaka galėjo užsirišti keturkampę ugniaspalvę skarelę, krentančią iš šonų ir užpakalio, bet paliekančią atvirą veidą. Šiaurės tautose buvo paprotys jungtuvių metu jaunuosius uždengti dideliu medžiagos kvadratu. Tai turėo simbolizuoti jų amžiną vienybę. Vėliau tokia medžiaga uždengdavo tik nuotaką. Kai kurių tautų vestuvių tradicijose ir iki šiol išliko šis paprotys (Vidurinė Azija, arabų šalys). Laikui bėgant, audinys darėsi vis lengesnis ir plonesnis, o praėjusiame šimtmetyje įgavo šiuolaikinio šydo pavidalą.

Ir pagaliau keletas žodžių apie vieną nedidelį bet simbolišką sutuoktuvių ceremonijos atributą — žiedą. Priešingai paplitusiai nuomonei, jis iš pradžių nieko bendra su Bažnyčia neturėjo. Senovės Romoje žiedas buvo iškilmingas daugelio sutarčių patvirtinimo ženklas. Kadangi sutuoktuvės buvo taip pat svarbi sutartis, jaunikis susitarimo metu, kurį mes vadiname sužadėtuvėmis, dovanodavo nuotakai paprastą nepapuoštą geležinį žiedą. Žiedo forma simbolizavo begalinį pasitikėjimą ir ištikimybę, o medžiaga — tvirtumą ir patikimumą. Romoje jau dešimtmetė mergaitė galėdavo ištekėti, o sužadėtuvės būdavo dar žymiai anksčiau. Per šį laikotar-

pį jaunikis dovanodavo nuotakai antrą žiedą — auksinį.

Vėlesniais laikais žiedas ne visada būdavo būtinas. Kai kur vietoje žiedų būdavo apsikeičiama aukso monetomis. Vokiečių nuotakos išpirkoje būdavo įvairios brangios apyrankės, žiedai, kurie vėliau tapo šios sutarties simboliu. Ir tik po kelių šimtų metų Bažnyčia įtraukė šį nuo neatmenamų laikų įsigalėjusį paprotį į savo vestuvių ceremoniją. Žiedas užmaunamas ant kairės rankos bevardžio piršto, kaip tai darydavo senovės romėnai, nes jie jau žinojo, kad būtent šio piršto kraujo indas eina tiesiai į širdį.

E. V.

• SVEIKATA

Nutukimo priežastys

Palyginus nedaug yra nutukusių vaikų: jų judrumas neleidžia susikrauti ant jų kūno klodams riebalų. Bet visdėlto neretai tenka matyti ir vos pradedančių vaikščioti mažų vaikučių ir jau mokyklinio amžiaus, taip labai aptukusių, kad jie, tiesiog, vos begali pajudėti, bent kiek ilgesnę distanciją pabėgti jiems tikra kančia. Stoka judėjimo ir didelis apetitas krauja ant tokių vaikų vis didesnius sluogsnius riebalų. Paprastai yra galvojama, kad toks didelis vaiko tukimas atsiranda dėl jo sutrikusių liaukų. Tas kaikada, žinoma, gali irgi būti, bet yra ir kitų — kasdieniškesnių priežasčių.

Dar ir dabar yra daug motinų, kurios galvoja, kad jeigu vaikas bus riebus, tai jis bus ir sveikas. Tokios motinos turėtų viską daryti, kad tik jų vaikų svoris taptų normalus. Joms pačioms turėtų būti gaila žiūrėti, kaip sunku jų nupenėtam vaikui nešioti ant savęs tokią sunkią bereikalingų riebalų naštą. Be to tai juk reiškia ir nuolatinį užkrovimą širdžiai darbo. Didėjant vaiko svoriui, didėja vaiko apetitas, ir kūnas yra priverstas aprūpinti maistu ir deguonim bereikalingus riebalus. Kadangi nutukęs vaikas mažai juda, suvalgytas maistas negali būti pilnai ir gerai perdirbtas, suvirškintas. Tas maistas riebalų pavidale tik kraunamas ir kraunamas.

Yra nustatyta, kad didelis nuošimtis perdaug nutukusių vaikų gauna panėra perdaug prisiauginęs.

linkimą tukti visam gyvenimui. Žinoma, atėjus jaunystės amžiui žmogus dažniausiai svorį numeta, bet atėjus viduramžiui jo svoris vėl ima smarkiai augti. Kodėl?

Šitą reiškinį tyrė Rockfellerio universiteto medikai. Jie darė įvairius bandymus ir nustatė štai ką: perdaug nupenėtų vaikų kūne susidaro daugybė riebalinių ląstelių, kurios, suliesėjus, susiploja, subliūkšta, bet neišnyksta ir labai greit gali būti vėl pripildytos. Taigi žmogus, vaikystėje perdaug prisiauginęs riebalinių ląstelių, greičiau sustorės, negu tas, kuris tų ląstelių

VITAMINAI

Trūkstant maiste vitaminų, atsiranda avitaminozė. Mūsų sąlygomis avitaminoze žmones serga retai. Dažniau sutinkama hipovitaminozė — kai kurių vitaminų trūkumas. Ja susergama vartojant vienodą ir nepakankamą maistą, pavyzdžiui, laikantis gydomųjų arba "estetinių" dietų. Daugiau vitaminų reikia nėščioms moterims, paaugliams, žmonėms, dirbantiems sunkų fizinį darbą. Didelė dalis vitaminų gaunama sintetiniu-cheminiu būdu. Tačiau geriau vartoti natūralius vitaminus.

Daug vitamino C turi pomidorai, špinatai, raudonieji pipirai, eršketrožė, krienai, ridikėliai ir jų lapai, petražolės, dilgėlės, salotos, kopūstai, rauginti kopūstai, mandarinai, apelsinai, citrinos, braškės, obuoliai, juodieji serbentai, bulvės. Vitaminas C taip pat apsaugo nuo nušalimo ir infekcinių ligų.

Vitaminą C naikina šiluma, deguonis ir saulės spinduliai. Ilgesnis produktų virimas ir džiovinimas sunaikina vitaminą C. Jo daug žūsta verdant valgį metaliniuose induose. Geriau vartoti stiklinius ir emaliuotus indus. Daržovėse vitaminai geriau išsilaiko, kai jos verdamos ant garų arba sudedamos į verdantį, pasūdytą vandenį. Nereikia daržovių pervirinti ar laikyti jas ilgai išvirus. Išvirtas daržovių patiekalas po šešių valandų visiškai netenka vitaminų. Daržoves reikia laikyti tinkamoje vietoje, kad jos nevystų. Valyti ir piaustyti daržoves reikia prieš pat virimą arba kepimą nerūdijančio metalo peiliu. Daržovių salotos gaminamos prieš pat valgymą. Vaisių sultis reikia gerti ką tik paruoštas. Šaldytas daržoves ir vaisius vartoti vos tik atšildžius. Špinatus ir petražoles geriau valgyti šviežias, pagaminti iš jų salotas. Bulves reikia lupti labai plonai, nes daugiausia vitaminų yra paviršiuje. Verdant neluptas bulves, vitamino C lieka 75%, o nuluptas — ne daugiau kaip 60%.

Vitaminas A. Turi didelės reikšmės regėjimui ir odai. Apsaugo nuo infekcinių ligų. Jo yra daug svieste, kiaušinio trynyje, žuvų, atrajojančių gyvulių, paukščių kepenyse, špinatuose, salotose, žaliuose žirneliuose, raudonuose pipiruose, morkose, burokėliuose, pomidoruose, abrikosuose. Skusti morkų nereikia: vitaminai yra po pat plona odele. Jas patariama labai gerai plauti šepetėliu ir vandeniu. Daugiausia vitamino A išlieka troškinant morkas su riebalais arba gaminant daržovių salotas su alyva.

Vitaminas D. Kai jo trūksta, kūdikiai suserga rachitu. Vitamino D yra kiaušinio trynyje, piene, svieste. Ypatingai daug — žuvų taukuose.

Nepakankamas vitamino B kiekis sukelia fizinį ir ypač protinį nuovargį, anemiją, apetito netekimą, odos riebaluotumą, tamsių dėmių joje atsiradimą pavasarį.

Vitamino B grupių turi: duonos ir alaus mielės, ryžių ir kviečių sėlenos, kiaušinio tryniai, soja, lęšiai, prinokusios pupelės, riešutai, pomidorai, špinatai, bananai, kopūstai, ruginė duona, galvijų kepenys — jose daug vitamino B12. Vitaminas B žūsta veikiant šarmui, sodai ir kitoms panašioms medžiagoms, kapant miltinius patiekalus. Dėl to neverta dėti sodos į pupeles, žirnius, lešius, kad jie greičiau suvirtų, o taip pat į pieną, kad jo nesutrauktų. Įdėjus sodos, piene ne tiktai žūsta vitaminai B1, B2, B6, bet ir vitaminas C.

Vitaminas K. Jis turi ypatingą reikšmę kraujo krešėjimui. Jo yra špinatuose, dilgėlėse, pomidoruose, morkose, kopūstuose, moliūguose, braškėse. Vitaminas K nepasikeičia, jei daržovės verdamos parūgštintame vandenyje, pavyzdžiui, su actu. Jis pilnai išliks, jei daržovės bus gaminamos su sviestu arba alyva.

Vitaminas E. Labai svarbus normaliai lytinių liaukų veiklai. Ypač būtinas paauglio amžiuje, nėštumo ir maitinimo periode. Jo yra kviečių grūduose, alyvoje, žirniuose, salotose, dobiluose, kepenyse, kiaušinio trynyje. Vitaminas E patvarus aukštai temperatūrai, bet žūsta nuo ultravioletinių spindulių. Jis nenyksta verdant, konservuojant ir džiovinant.

• BUTO ĮRENGIMAS

VEDA A. ŠARŪNIENĖ

Kūrėjas, amatininkas ir naudotojas istorijos bėgyje buvo svarbi vieninga jėga. Kiekviename civilizacijos laikotarpyje ši kūrybinga grupė gamino daiktus, kurie gyvenimą darė turiningesniu ir įdomesniu. Žmogaus sukurti objektai išaugo iš jo kasdieninės aplinkos, kasdieninių reikalų ir pažiūrų į pasaulį. Jų kūryba buvo gili savo vidine išraiška, iškelianti to laikotarpio problemas ir gyvenimo būdą, norą egzistuoti ir išlikti. Įvairiais laikotarpiais ryšis tarp kūrėjo, amatininko ir naudotojo buvo stiprus ir turėjo svarbią įtaką namų apyvokos daiktų ir architektūros srityje.

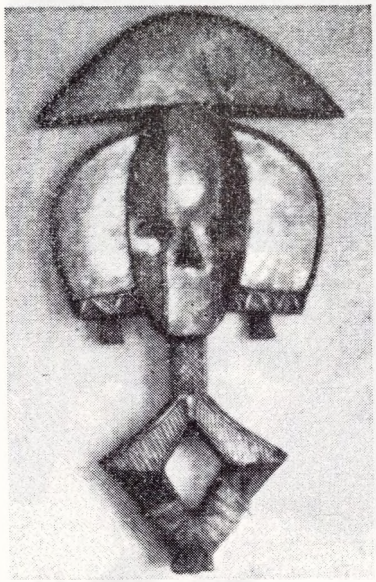

Geriausias pavyzdys minėtų elementų ryšio, yra primityvios kultūros, kur kiekvienas sukurtas objektas turėjo savo paskirtį. Šią funkciją įvykdžius jam buvo pridedamas ornamentinis papuošimas, bet ir tai turėjo savo prasmę, dažniausiai religinę. Ornamentacija santykiavo su objekto forma ir kontūrais.

Šiaurės eskimų sukurti objektai geriausiai reflektuoja glaudų kūrėjo, amatininko ir naudotojo ryšį. Jų daiktai paprasti, pagaminti naudojimui ir tinką jų aplinkai, gyvenimo būdui. Medis pas eskimus reta medžiaga ,todėl jie naudoja kaulą ir akmenį. Išpjaustymai dažniausiai siejami su jų kasdieniniu gyvenimu ir antgamtinėmis jėgomis. Eskimų akmens išdirbiniai — skulptūros yra plačiai naudojami dekoravimui. Reikėtų skirti retas, originalias, primityviose sąlygose sukurtas skulptūras, kurios turi aukščiausią meninę vertę, nuo specialiose dirbtuvėse pagamintų skulptūrų ir kitų objektų. Jie yra daromi, laikantis originalų, pačių eskimų. Tai yra masiniai gaminamos kopijos, kurios mažai ką turi bendro su originaliu eskimų menu. Taip pat gaminami ir odos išdirbiniai. Rečiausiai sutinkamos, bet ypatingai originalios ir turiningos savo ornamentacija — yra ritualinės kaukės, kuriose dažniausiai kartojami šuvies, saulės ir kiti eskimams artimi ornamentiniai motyvai.

Afrikos primityvių čiabuvių sukurti objektai taip pat pasižymi paprastumu ir turiningumu. Jų naudojama ornamentika taip pat daug pasako apie pačius gyventojus ir jų gyvenimo būdą. Afrikiečių meną daugiausia atstovauja religiniai objektai, pagaminti iš medžio ir išojaustyti įvairiais reikšmingais simboliais. Religinius pastatus puošia drožiniai atlikti čiabuvių amatininkų, kurių darbe jaučiamas nepaprastas įsijautimas, bei supratimas aplinkos.

Afrikiečių primityvūs motyvai mėgiami ir dažnai naudojami "contemporary" dekoravime, ypatingai dažnai sutinkamos kaukės, kurios pasižymi savo paprastumu ir elegancija. Originalai yra reti ir sunkiai įgyjami, bet skoningos ir su pajautimu atliktos kopijos gali būti įdomus ir originalus namų papuošalas.

Žvelgiant atgal į namų apyvokos daiktų ir baldų gamybą, reikėtų paminėti 19-to šimtmečio shaker protestantų sektą. Jie gyvendami labai uždara, religingą gyvenimą ir paneigdami bet kokius pagražinimus, sukūrė nepaprasto grožio namų apyvokos objektus, pasižyminčius paprasta lygia forma ir natūraliu grožiu.

New Yorke shaker muziejuje tūkstančiai lankytojų gėrisi kūryba, kuri išplaukė iš jų filosofijos: "Laikyk rankas prie darbo, o širdį prie Dievo."

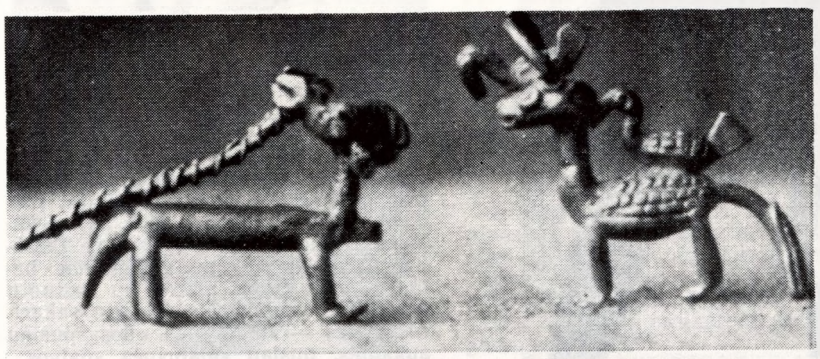

Tokios kultūros, kaip shaker grupė, mums padeda suprasti gryną formą ir paprastumą, kas yra svarbu sėkmingame dekoravimo darbe.

Masinei gamybai užtvindžius rinką, nutrūko ryšis tarp kūrėjo, amatininko ir naudotojo. Pirkėjas randa daugybę objektų, kurie jo nepatenkina, bet juos naudoja įkalbėtas televizijos ir kitokių skelbimų. Daugiau pažinę namų apyvokos daiktų bei baldų gamybos raidą, geriau orientuosimės ir nepasimesime masinės produkcijos chaose.

ŽVAKĖS.

Žvakė yra svarbi stalo dekoravimo dalis. Savo spalva ir išvaizda žvakydės ir žvakės turėtų derintis prie ant stalo dedamų gėlių, indų ir staltiesės. Geriau visai nedėti ant stalo žvakių, jeigu jos nepabrėžia bendros stalo padengimo elegancijos, ar nesiderina su bendra stalo dekoracija. Žvakės paprastai nededamos ant stalo, jei duodama tik užkandis. Bet jeigu užkandis paruošiamas menkai apšviestoje patalpoje, žvakių šviesa savo mirgančiu spindėjimu ir niūriam kambariui gali suteikti daugiau jaukumo ir iškilmingumo. Jeigu neturima norimos spalvos žvakių, jas galima nudažyti spalvota kreida ar bronzos milteliais.

Madų ir grožio pasaulis

VEDA IRENA KAIRIENĖ

Kas naujo Paryžiuje

Paryžiaus madose atsispindi laiko nuotaika. Spalvos niūrios, nebematyt perdėtos prabangos. Diorio Marc Bohan nebekalba apie sukneles specialiom progoms, bet bando sukurti apdarą, kuris tiktų ištisai dienai, patogus ir praktiškas.

Rūbų formos švelnios, jokių suvaržymų. Diržai dėvimi laisvai užsegti ar surišti. Rankovės ilgos, iki riešo, siauros, tiesios, taip pat ir plačios ir rauktos. Suknelių ilgis nepakeistas.

Medžiagos minkštos, švelnios — lygaus paviršiaus — megzta vilna, krepas, satinas, aksomas. Vilnonė medžiaga dažnai kombinuojama su oda ir kailiu. Raštai — tradiciniai langeliai, abstraktai, geometriniai. Taip pat plačiai naudojama kijana — nauja naiono rūšis.

Naujausia spalva — špinatinė žalia, kuri, kombinuojama su raudona, įneša malonaus naujumo šalia amžinai dėvimų neutralių — juodos, pilkos, rudos, smėlinės ir baltos.

Kelnės dažniau dėvimos kaip sijonai. St. Laurent kolekcijoje kelnės siūdinamos dėvėti mieste, kaime, dieną, vakare. Jos plačios, kartais su atlenkimais, tokios ilgos, dengiančios net batus. Su kelnėmis dėvimos ilgos palaidinės, tunikos, ilgi švarkai. Tokie ilgi, kad visiškai dengia užpakalį, taip kad ir tos moterys, kurios anksčiau kelniu nedriso nešioti, dabar laisvai jas gali užsidėti.

Dioro apsiaustai yra daugiausia siuvami su kapišonais, kariško stiliaus, su diržais. Eilučių švarkai, siauroki, ilgi, taip pat su diržais.

Suknelės šiek tiek pritaikytos prie liemens, bet gana laisvos, neaptemptos. Diaras patiekia tris bazines linijas — užmetamas ir šone surišamas kaip rytiniai chalatai sukneles, plačiais bavariškais sijonais ir sportinio stiliaus.

Skrybėlės dėvimos arti prie veido — kaip mažų vaikučių kepurėlės, kaip kariški šalmai ar kaip indiški turbanai. Grįžta į mada ir platesni ir siauresni kaspinai, rišami ant kaktos kaip indėnų. Ilgi šalikai taip pat madoje. Ilgi vėžlio kaklais megztiniai

dėvimi su kelnėmis, surišami plonais dirželiai.

Beveik visi Paryžiaus madų kūrėjai patiekė savo kolekcijose ant peties kabinamus rankinukus.

Kojinės dėvimos perregimos, paprastai tamsesnių spalvų, priderintų prie suknelių ir apsiaustų. Batai plačiom nosim ir plačiom, šiek tiek aukštesnėmis negu pernai kulnimis. Populiariausias dienos metu dėvimas batas — sportinis, platus su kutuotu žiursteliu prieky. Naujausias vakarinis batas — metalinės odos, pusiau auksinės, pusiau sidabrinės spalvos.

KANADOS MINISTERIS PIRMININKAS IR MADOS

Ne tiek svarbu kokius rūbus jis dėvi, bet kur jis juos dėvi. Per paskutinius kelerius mėnesius ministeris pirmininkas Trudeau nenoromis pradėjo diktuoti vyrams madas.

Po to, kai pernai laikraščiai įsidėjo jo nuotrauką odiniame apsiauste, odinių rūbų pardavimas pakilo dešimteriopai.

Neseniai pasklido gandas, kad ministeris pirmininkas užsisakė ūdros kailinius. Tuoj pat kailininkai pradėjo gauti užsakymus vyriškiems kailiniams paltams.

Ponas Trudeau visada turi drąsos išbandyti, ką nors naujo ir neįprasto. Tačiau, jo nuomone, politikui daug rūbų nereikia. Eilutė, su priderintais marškiniais ir kaklaraiščiu posėdžiams, savaitgaliui — sportiškas švarkas ir šalikėlis vietoj kaklaraiščio.

Daugeliu atvejų Trudeau atstovauja tradicinį pasiturinčiai gyvenantį montrealietį. Jo eilutės geros medžiagos, labai gerai pasiūtos. Kai kurios jų siūdintos Londone, bet jis neturi savo pasirinkto siuvėjo. Marškinius jis mėgsta dryžuotus ir languotus. Didelė dalis jo kaklaraiščių vilnoniai.

Jo asmeniniai artimi draugai dažniausiai yra intelektualai, kurie rengiasi patogumui, ne pasirodymui. Jie pasiekę tokio lygio, kad viską, ką jie perka ir naudoja — rūbai, maistas, vynas ir net jų pasikalbėjimai — yra geros rūšies.

Tačiau Trudeau turi daug sąmojaus. Kai jis vasarą pasirodė pas Gubernatorių priėmime vasarinėj eilutėj ir su šaliku vietoj kaklaraiščio, daugelis daugelis nusprendė, kad tai buvo apskaičiuotas smūgis snobizmui.

Laisva, nerūpestinga savijauta? — be abejonės, tai pono Trudeau savybė.

☆ ☆ ☆

VYRŲ MADOS

Kas gi čia naujo, kad vyrai nešioja ilgus plaukus, mezginiuotus marškinius ir brokatinius švarkus? Tai tėra tik grįžimas į senas madas, kai vyrai dėvėjo įvairių spalvų aksomus, satiną, mezginius ir rišo savo ilgus plaukus kaspinais. Mes jau užmiršome, kad devyniolikto šimtmečio anglų parlamentaras Charles James Fox pirmasis nusikirpo ilgus plaukus ir tuo sukėlė didžiausią sensaciją. Jo įvesta trumpa plaukų mada tęsėsi 150 metų.

Prieš Fox'o drąsų žygį, vyrai lygiai tiek laiko praleisdavo tvarkydami savo plaukus kaip ir moterys. Jie juos sukdavo, pudruodavo, kvėpindavo ir šukuodavo.

Kodėl gi vyrų mados neturėtų periodiniai pasikartoti taip kaip kartojasi moterų mados? Kodėl gi jie neturėtų naudoti lygiai tokias kosmetikos priemones kaip ir moterys? — Odekolonas, priešprakaitinė kosmetika, talkas, kremas, net ir plaukų purškalas gali būt jų lygiai tinkamai panaudoti.

Tikrai, juk šiemetinė mada nėra visai nauja, o tik atgimimas senos — 150 metų amžiaus mados. Ar, galbūt, tai yra protestas prieš įsisenėjusius konservatyvius griežtus vyrų atžvilgiu papročius.

Šeimininkių kampelis

VEDA L. MURAUSKIENĖ

KŪČIŲ VALGIAI

I Šalti patiekalai

Malta žuvis drebučiuose

1 sv. maltos žuvies (neužšaldytos), 1-2 kiaušiniai,

2 dideli svogūnai,

1 riekė mirkyto pyrago,

2 šaukštai džiūvėsėlių, kapotų petražolių, pipirų, muškato, druskos.

Svogūnus smulkiai sukapoti, dalį pakepinti svieste arba alyvoj, o likusius sudėti žalius. Visa kas nurodyta sudėti į maltą žuvį (nepagailėti prieskonių), gerai suminkyti ir ant šlapios lentos suvolioti žuvies formos volelius. Užvirinti vandenį su prieskoniais, įdėti žuvį ir virti 15 min. Išgriebt, atšaldyt, supiaustyt. Gražiai išdėstyt ant lėkštės, skirtos spiecialiai žuviai.

Paruošti drebučius: paimti 1½ puodelio perkošto sultinio, kur virė žuvis, įdėt 2 arb. šaukštelius žalatinos, pakaityt kol ištirps. Atšaldžius užpilt ant žuvies. Kai sustings, puošti citrina, morkomis, petražolėmis ir kt.

Marinuota žuvis

1 sv. žuvies fillet.

Supjaustyt, pasūdyt, pavoliot į miltus, iškept alyvoj, 2 svogūnus supiaustyt griežiniais, pakepint alyvoj, uždėt ant žuvies. Išvirti marinatą su svogūnu, morka, pipirais, lapeliais, gvazdikėliais, cukrum, druska. Baigiant įpilt actą ir kai atšals, perkošt ir užpilt ant žuvies.

Žuvis daržovėse

1 sv. žuvies fillet, pabarstyt pipirais, druska ir iškept alyvoj. Užpilt tokiu padažu: stambiai sutarkuotą morką iškept alyvoj. Atskirai pakepinti supiaustytus svogūnus ir sudėt į morkas. Įdėt pamidorų košės (tomato paste), pipirų, lapelį, gvazdikėlių, cukraus, druskos, citrinos sunkos sulyg skoniu. Viską pavirti 5-10 min. Jei per tiršta, įpilt pamidorų sunkos (juice) arba vandens.

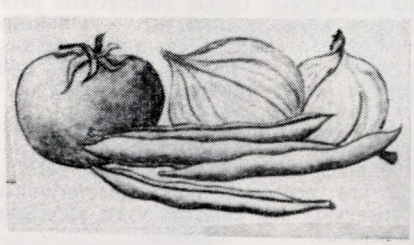

Kepti žuvies kukuliai

1 sv. maltos žuvies,
1 kiaušinis,
1 riekė mirkyto pyrago,
2 svogūnai pakepinti alyvoj ar svieste,
1 šaukštas miltų,
1 šaukštas bulvių košės arba virtų ryžių,
druskos, pipirų, muškato.

Viską gerai sumaišyti ir suminkyti, suvolioti valakiško riešuto dydžio kukulius, pavoliot plaktame kiaušiny ir džiūvesėliuose. Apkepint alyvoj, sudėt į užkepimo indą, užpilt ½ puod. vandens, uždengt ir troškyt krosnyje ½ val. Kai atšals ant kiekvieno kukulio uždėti po kilkos gabaliuką ir papuošti raugintais agurkais.

Pastaba: Kepti žuvies kukuliai galima duoti kaip šiltą patiekalą, tuo atveju užpilti bet kokiuo padažu.

Silkė su džiovintais grybais

Išmirkytas silkes išvalyti, supiaustyti ir gražiai sudėti į pailgą indelį. Apdėti paruoštais grybais. Grybus išvirti, supiaustyt pailgais ruožiukais, pakepint alyvoj kartu su svogūnais. Į grybus daug prieskonių nereikia dėti, nes grybai turi užtektinai stiprų aromatą.

Silkė su svogūnais

Silkes išmirkyt, išvalyt, supiaustyt, ant lėkštės sudaryt silkės formą, pridėt galvą ir uodegą. Uždėti keptus svogūnus: ruožiukais supiaustytus svogūnus pakepinti alyvoj iki rusvumo ir karštus užpilt ant silkės.

Mišrainė su vėžių kakleliais

Pagaminti bet kokią baltą mišrainę. Didelės lėkštės centre sudėti mišrainę, o aplink apdėti vėžių kaklelius. Tam reikalui naudoti mažus (lietuviškus) vėžius.

Vėžius išvirti, nuimti kaklelių lukštą ir tą lukštą prikimšti tokiu įdaru: sukapoti vėžio mėsą, svogūną pakepinti svieste, įdėti virtą kapotą kiaušinį, druskos, pipirų, svogūnų laiškų, viską sumaišyti, jei per tiršta, pridėt grietinės ar majoneso.

Grybų užkandis

Voveruškos: 1 dėžutė voveruškų; nupilt skystį, užbarstyt druskos. Sumaišyt šaukštą alyvos, šaukštą citrinos sunkos, truputį cukraus ir užpilt ant grybų. Palikt keletą valandų.

Grybų galvutės: 1 dėžutė grybų galvučių, užpilt alyvoj pakepintais iki rusvumo svogūnais, pridėt citrinos sunkos, druskos. Duodant į stalą abi rūšis grybų kombinuoti eilėmis papuošiant su daržovėmis ir virtais kiaušiniais.

Pastaba: vietoj grybų konservų galima naudoti raugintus ar marinuotus grybus.

II Šilti Kūčių patiekalai

Skaidrūs barščiai su grybų pyragaičiais

Išvirti daržovių sultinį: morka, poras, salieras, svogūnas, petražolė, pipirai, lapeliai, 3 — 4 pint. vandens. Atskirai išvirti 1-2 oz. džiovintų grybų. Grybų nuoviras supilti į perkoštą sultinį, 3 virtus burokėlius sutarkuoti stambia tarka ir sudėti į sultinį. Palikt 30 min. Perkošt, įdėt cukraus, druskos, citrinos sunkos sulig skoniu. Įpilt 1 šaukštą krakmolo išleisto vandeny. Pakaityt, bet neužvirint.

Grybų pyragaičiai (paštetėliai)

Pirmiausia paruošti trapią tešlą: ½ sv. miltų, 6 oz. sviesto, 1 trynys, druskos. Viską ant lentos sukapoti, pridėti vandens, citrinos sunkos ir suminkyti tešlą. Atšaldyt. Iškočiot. Padaryt mažus pyragaičius (kaip virtinius) su grybų įdaru. Patept kiaušiniu ir kept karštoje krosnyje.

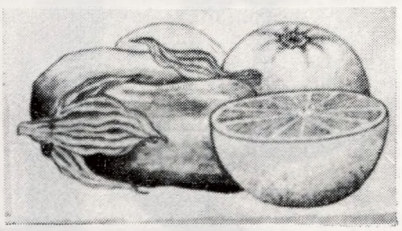

Grybų įdaras: 1 sukapotą svogūną pakepinti svieste, sudėti virtus džiovintus grybus smulkiai sukapotus, 1 virtą sukapotą kiaušinį, druskos, pipirų.

Bulvių maltiniai su grybų padažu

Virtas bulves sumalti arba sugrūsti. Įdėti druskos, kiaušinį, miltų ir suminkyti. Padaryti pailgus maltinius, pabarstyti pyrago džiuvėsėliais. Kepti alyvoj.

Grybų padažas: virtus džiov. grybus supiaustyti ruožiukais, paspirgyti alyvoj kartu su svogūnais. Šaukštą miltų pakepinti alyvoj, atskiest grybų nuoviromis, paviryt, sudėt grybus. Galima užbaltyt grietine.

III Saldieji patiekalai
Kisielius

Kisielių galima gaminti ne tik iš spanguolių, bet iš įvairių vaisių ar uogų sunkos, 1 pint. sunkos atskiestos su vandeniu, cinamono, gvazdikėlių, cukraus, citrinos sunkos (sulig skoniu) viską užvirinti. 2 šaukštu krakmolo išleisti vandeny ir gerai maišant supilt į sunką. Virti 2-3 min. Supilti į indą ir užbarstyti cukraus, kad plėvė neužsidėtų.

Obuoliai vyne

6 obuoliai,
½ puod. cukraus,
cinamono, gvazdikėlių, citrinos žievės,
½ puod. balto vyno,
1 šaukštas žalatinos.

Obuolius nulupt, išimt sėklas ir išvirt mažame kieky vandens su prieskoniais (be vyno). Obuolių vidurį prikimšt riešutais arba uogiene. Sunką perkošt, supilt vyną, citrinos sunką ir pakaityt. Supilt ištirpytą žalatiną ir užpylus ant obuolių atšaldyt. Kai sustings apibarstyt kapotais riešutais, arba užpilt vaniliniu padažu.

Vanilinis padažas: 1 trynys, ½ puod. pieno, 1 šaukštas cukraus, vanilijos. Trynį ištrint su cukrum, užplikyt verdančiu pienu. Palengva kaityt iki sutirštės.

Prėskučiai (sližikai) su aguonų pienu

1 puod. miltų su kėlimo milteliais,
2 puod. miltų paprastų,
2 šaukštai cukraus pudros,
2 šaukštai aguonų,
1 kiaušinis,
½ sv. margarino arba alyvos,
1 puod. vandens (apytikriai).

Viską suminkyt, tešlą atšaldyt (2-3 val.). Suvoliot piršto storumo volelius, supiaustyt ir kept karštoje krosnyje.

Aguonų pienas: Skirtas pienui aguonas nuplikyti, nusausinti, sumalti. Užpilt pasaldytu vandeniu arba pienu. Pridėt migdolų esencijos.

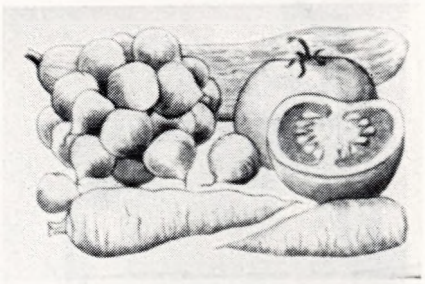

Lietuviška gira

5 pint. vandens,
1-1½ puod. cukraus,
½ pod. razinų,
1 apelsinas arba citrina,
½ riekės džiovintos duonos (nebūtinai),
1 arbatinis šaukštelis su kaupu mielių (mieles geriau naudoti šviežias, ne džiovintas).

Į indą sudėti cukrų, razinas, duoną ir užpilti verdančiu vandeniu. Įspausti apelsino sunką ir įdėti žievę. Kai atšals sudėti ištirpintas mieles. Palikti įrūgti maždaug 12 val. Tada perkošti, supilti į bonkas, gerai užsukti kamščius. 2-3 val. palaikyti kambario temperatūroje, po to sudėti į šaldytuvą.

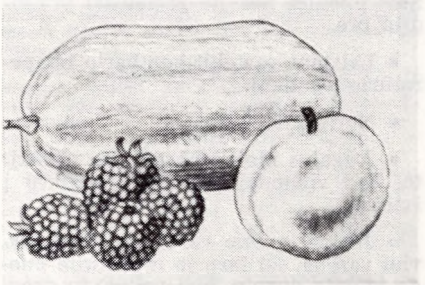

Pastaba: sulig sena tradicija Kūčių vakarienei ant stalo dedama 12 valgių (dvylikos apaštalų atminimui) Daugely Lietuvos vietovių sriuba buvo neduodama. Čia yra duota 12 valgių receptai. Be to dar sriuba ir gira.

Red. Dėkojame agronomei p. A. Stepanienei iš Adelaidės, Australijos, už atsiųstus kūčių valgių receptus. Šitie patiekalai buvo demonstruojami valgių ragavimo parodoje ("Moteris" 4 nr.). P. A. Stepanienė pabrėžė, kad šie patiekalai nėra charakteringi kuriam nors Lietuvos kraštui, jie daugiausia buvo gaminami miestiečių kūčioms.

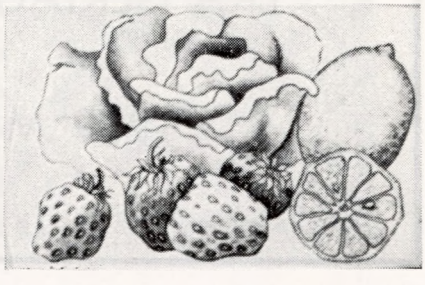

• Praktiški patarimai

• Baltymas geriau atsiskiria nuo trynio, kai kiaušinis šaltas.

• Jeigu jums būtinai reikalingas tiktai baltymas, o trynį norite ilgiau palaikyti, tai pradurkite adata kiaušinį abiejuose galuose, kad ištekėtų baltymas. Kai jums prireiks trynio, teks tik pramušti lukštą.

• Trynys gerai išsilaikys, neapdžius, jeigu jį supilsite į nedidelį indelį, o viršų užpilsite alyva.

• Kad virtas kiaušinis lengvai nusiluptų, nuėmus nuo ugnies, užpilkyte jį šaltu vandeniu. Staigiai atšaldytas kiaušinis lengvai nulupamas.

• Įtrūkęs kiaušinis neištekės, jei jį virsite gana sūriame vandenyje.

• Kiaušinį be lukšto galima išvirti šviežiame piene arba vyne. Tai bus savotiška, labai skani neplakta kiaušinienė.

• Jei virsite kiaušinį ant stiprios ugnies, tai baltymas greitai sukietės, o trynys bus minkštas. Ant vidutinės ugnies — trynys bus kietas, o baltymas skanus ir minkštas.

• Daržoves reikia piaustyti jau nuplautas, nes vitaminas C lengvai tirpsta vandenyje.

• Virti daržoves reikia ant vidutinės ugnies, gerai uždengtame puode.

• Nereikia laikyti šiltai (ant viryklos) jau pagamintus daržovių patiekalus.

• Salotos skanios, kai jos šviežios ir kietos. Gerai išplauti salotų lapelius, trumpai palaikyti vandenyje, įpylus į jį pusės citrinos sulčių arba šaukštą acto ir po to piaustyti.

• Nuplautas salotas galima palaikyti pasūdytame vandenyje.

• Vitaminai bulvėse išliks, jeigu jas virsite arba kepsite neluptas.

• Kad bulvės netrūkinėtų, prieš kepant jas orkaitėje būtina pabadyti šakute.

• Kad išvirusios bulvės ilgiau būtų skanesnės, kol jos neataušo, uždenkite dvigubai sulenkta servetėle.

• Virtos bulvės bus skanesnės, jeigu į vandenį, kuriame jos verda, įdėsite 3—4 česnako skilteles arba truputį krapų.

• Bulvių piure bus balta, jeigu ją atskiesite karštu pienu. Atskiesta šaltu pienu piure bus pilksvos spalvos. Kad piure būtų lygi ir puri, bulves reikia sutrinti karštas.

• Bulves, kaip ir kitas daržoves, reikia valyti nerūdijančio plieno peiliu. Tada vitaminai nepranyks, o rankos nepatamsės.

• Iš likusios bulvių piure galima pagaminti skanius kotletus, įdėjus 1—2 kiaušinius, susmulkintų petražolių, truputį maltų juodųjų pipirų ir tam tikrą kiekį sugrūstų džiuvėsių arba miltų.

• Rankdarbiai

Skiatytojams pageidaujant duodame tautinių motyvų pavyzdžius.

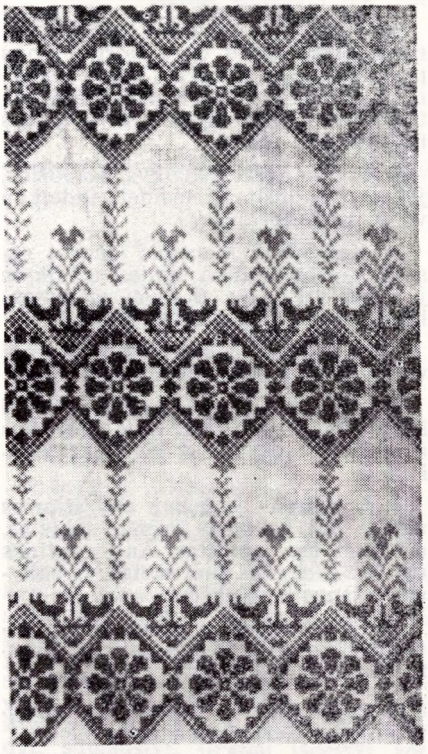

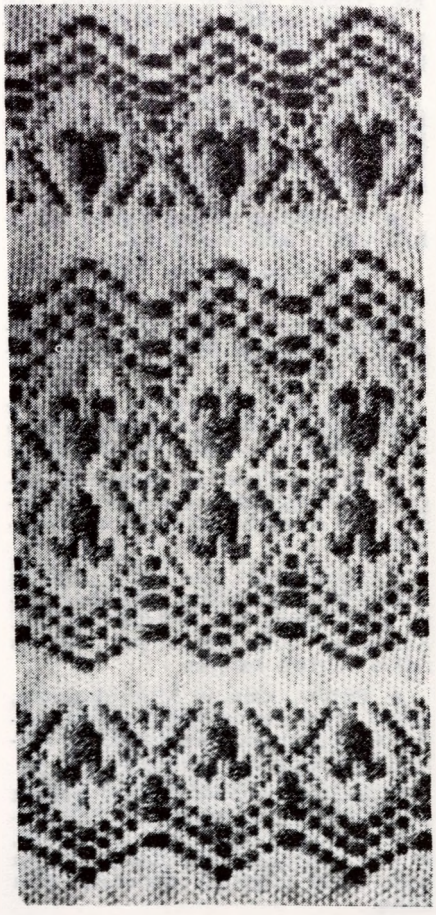

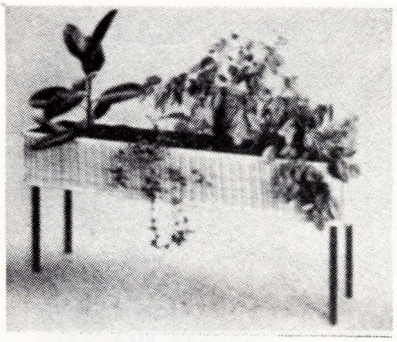

• GĖLĖS

• Lapuočiai augalai reikalauja mažiau šviesos negu žydintieji, todėl pasirenkant augalus pirmiausiai parinkite jiems kambaryje vietą.

• Staigios temperatūros pasikeitimų augalai nemėgsta, todėl nelaikykite jų prie išlaukinių durų ir šildymo įrenginių.

• Augalai mėgsta vidutinę temperatūrą, dienos metu nedaugiau 75 ir naktį 65 laipsnių šilumos.

• Laistyti reikia tik tuomet, kai žemė yra visai sausa.

• Augalai labiausiai mėgsta molinius puodus, nes jie geriausiai praleidžia orą.

• Laistant vartokit kambario temperatūros vandenį.

• Netręškit perdažnai.

• Augalus kiekvieną savaitę pasukite, kad vienodai augtų ir nelinktų į šviesą.

• Jei dėl grožio vartojate dekoratyvinį vazoną, tai tarp jo ir molinio puodo įdėkite durpių, kad palaikytų drėgmę.

• Nuo didelių augalų lapų nušluostykite dulkes drėgnu skudurėliu. Mažesnius augalus geriausiai apipurkšti vandeniu.

Saleziečiai keliasi į Romą

Lietuvybės reikalais gyvai besirūpinančio kardinolo Antonio Samorė bei Romoj įsisteigusio lietuvių komiteto kviečiami, saleziečiai su visa manta ir personalu iš Castelnuovo keliasi į Romą.

Dar nesusikūrus numatytai tinkamai būstinei, laikinai jie apsistos Pijaus XI institute, Marijos Krikščionių Pagalbininkės aikštėj, netoli popiežiškosios lietuvių Šv. Kazimiero kolegijos. Čia veiks vidurinė penkių klasių mokykla (su galimybe pasirinkti ir tęsti augštesnius gimnazijos bei kitus kursus), spaustuvė su grafikos mokykla ir platus lietuviškos spaudos skyrius.

Nuo šio mėnesio 24 dienos Castelnuovo Don Bosco saleziečių adresas yra šis:

Saleziečių Židinys

Pz. S. M. Ausiliatrice, 54
00181 ROMA — Italia

Itališkai, vietoj "Saleziečių Židinys", bus tituluojama "Lituani Don Bosco".

Saleziečių Židinio direktorium bei SB redaktorium patvirtintas kun. Pranas Gavėnas. Į jį prašoma kreiptis kandidatų į mokyklas klausimu, spaudos bei kitais reikalais. Rėmėjų Būreliai bei kiti saleziečių lietuviškos veiklos bendraminčiai prašomi ir toliau tęsti paramą atsinaujinusiam Saleziečių Židiniui, pasiryžusiam dar intensyviau darbuotis lietuvybės labui.

Lietuvių Žurnalistų S-ga nusprendė suaktyvinti savo veiklą. Naujoji centro valdyba, kurią sudaro V. Alantas (pirm.), A. Gintneris, V. Mingėla, A. Nakas ir V. Selenis, paskelbė L. Ž. S. deklaraciją, kurioje nusakomi visi ateities darbai ir planai. Taip pat yra numatomas leisti "Metraštis". Aukas "Metraščiui" prašoma siųsti: Mr. V. Selenis, 31532 Groesbeck (M 97), Fraser, Mich. 48026, USA.

ŽURNALAS "MOTERIS"

YRA GERIAUSIA DOVANA

1969 METAMS!

Nuotraukoje iš kairės sėdi: A. Rinkūnas, J. Bačiūnas — pirm., M. Lenkauskienė ir St. Barzdukas — vykd. vicepirm., stovi: A. Gailiušis, dr. H. Brazaitis, dr. A. Butkus, dr. A. Klimas, ir dr. V. Majauskas.

PASAULIO LIETUVIŲ BENDRUOMENĖ

Trečioji PLB Valdyba susirinko pirmojo posėdžio rugsėjo mėn. 21, 22 dienomis Clevelande, dalyvavo visi devyni jos nariai. Aptarus PLB Valdybos darbo sritis, sutarta pareigomis pasiskirstyti taip:

Juozas Bačiūnas — pirmininkas,
Stasys Barzdukas — vykdomasis vicepirmininkas,
Antanas Gailiušis — sekretorius ir iždininkas,
Dr. Henrikas Brazaitis — visuomeninių reikalų vicepirmininkas,
Dr. Antanas Butkus — informacijos vicepirmininkas,
Dr. Antanas Klimas — PLB Kultūros Tarybos pirmininkas,
Milda Lenkauskienė — jaunimo vicepirmininkė,
Dr. Vytautas Majauskas — finansų vicepirmininkas ir
Antanas Rinkūnas — PLB Švietimo Tarybos pirmininkas.

Nariai pateikė savo srities veiklos metmenis, pagal kuriuos bus sudarytas ir kitame posėdyje apsvarstytas bendras PLB Valdybos veiklos planas. Apsvarstyti ir priimti darbo nuostatai, liečią PLB valdybos posėdžius ir įvairius procedūrinius reikalus. Nutarta tęsti buvusios PLB valdybos darbus: leisti Pasaulio Lietuvį, sudarant redakcinį ir administracinį kolektyvą, vykdyti lietuvių menininkų išvyką į Pietų Ameriką ir kt.

Valdybos narių iškelti ir apsvarstyti šie klausimai: Trečiajame PLB Seime kilęs Konstitucijos peržiūrėjimas, Seimo darbų išleidimas, santykiai su VLIKu ir kitais lietuvių veiksniais ir kt. Pasitarimai su jaunimu ir PLB Jaunimo Sekcijos sudarymas, kuri turės rūpintis II PL Jaunimo Kongreso šaukimu, jaunimo organizacijomis, sportu, tautiniais šokiais ir kitokia jaunimą liečiančia veikla.

PLB Kultūros Tarybos numatyta įtraukti lietuvių mokslininkų, rašytojų, muzikų, teatralų atstovai.

Bus sudaryta PLB švietimo Taryba, kuri turės kreipti ypatingą dėmesį į lietuviškosios asmenybės formavimą ir bendruomeninio sąmoningumo bei organizacinės atsakomybės ugdymą, skiriant tam ne mažiau laiko ir dėmesio už tiesioginį žinių perteikimą. Kultūros Taryba pradės realias pastangas pervesti lietuviškas mūsų mokyklas į modernią beskyrinę sistemą.

Pabrėžta lėšų telkimo reikšmė visiems bendruomeniniams darbams vykdyti ir šiam tikslui PLB Valdyba pasisakė už šių metų Jungtinio Finansų Komiteto perorganizavimą į nuolatinę tarpveiksninę finansų instituciją, už tautinio solidarumo įnašo pakėlimą bei jo išrinkimo suaktyvinimą, už specialios bendruomenės finansų sekcijos prie PLB Valdybos sudarymą ir kt.

Ir toliau lietuviška spauda ir radijas yra prašomi skleisti bei populiarinti bendruomeninę idėją, pozityviai vertinti ir objektyviai informuoti apie jos veiklą, ryškinant lietuviškojo švietimo, kultūros, mokslo siekimus ir laimėjimus.

Posėdžio proga Dr. Edmundas ir Milda Lenkauskai surengė pobūvį, kurio metu buvo atsisveikinta su buvusia PLB Valdyba. Pobūvyje taip pat dalyvavo Ohio LB apygardos, abiejų Clevelando apylinkių, lietuviškosios spaudos ir radijo atstovai bei svečiai: Australijos LB Valdybos pirm. Simas Narušis ir N. Zelandijos seimo atstovas Mečys Cibulskis ir kiti.

Posėdis, trukęs 8 valandas, buvo darbingas ir visi klausimai buvo svarstomi išsamiai, konstruktyviai ir solidariai.

Dr. A. BUTKUS
PLB Valdybos informacijos vicepirmininkas

• Atsiųsta paminėti

Lietuvos Pajūris — Kanados Mažosios Lietuvos Bičiulių Centro v-bos leidinys; išeina keturis kartus į metus; prenumerata — 2 dol.; vyr. red. M. Bundelis; adresas: 4459 Troy St., Chicago, Ill. 60625, U.S.A.

Laiškai Lietuviams — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas; vyr. redaktorius — K. Trimakas, S.J; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, U.S.A.; prenumerata metams — $4.00.

Šaltinis — tikybinės ir tautinės minties žurnalas; leidžia — Šv. Kazimiero Sąjunga; redaguoja — S. Matulis, M.I.C., adresas — 16, Hound Rd., West Bridgford Nottingham NG2 6AH, England; prenumerata metams — 15 šil. (2 dol.)

Pasaulio Lietuvis. Leidžia Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Valdyba. Redaguoja St. Barzdukas. Išeina 7 kartus metuose. Prenumerata: metams $2.—, atskiras nr. 30 ct. Adresas: 18308 Hiller Ave., Cleveland, Ohio 44119, USA.

Skautų Aidas — Lietuvių skautų ir skaučių laikraštis. Leidžia LSS Tarybos pirmija. Vyr. red.: v. s. Antanas Saulaitis. Spausdina Immaculata Press, R. F. D. 2, Putnam, Conn. 06260. Prenmerata: metams — $4.00, pusei metų — $2.50; atskiras nr. — 50 ct. Adresas: P. O. Box 222, Thompson, Conn. 06277, U.S.A.

Lietuvių Dienos: Leidžia Antanas Skirius. Vyr. red B. Brazdžionis. Išeina kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpj. mėn. Prenumerata: metams — $6.—, garbės pren. $10.—. Adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif. 90029.

Moterų Dirva — Leidžia L. R. K. Moterų Sąjunga. Redaktorė Mrs. Dalė Murray, 205 Lucide Str., South Bend, Ind. 46614, U.S.A. Prenumerata metams Amerikoje $2.50, kitur $3.—.

Ateitis — Lietuvos katalikiškojo jaunimo žurnalas. Moksleivių Ateitininkų Sąjungos leidinys. Prenumerata: JAV ir Kanadoje metams — $5.—, kitur — $3.—, garbės pren. $10. Adresas: Ateitis. 80 — 23 85th Drive, Woodhaven, New York 11421, USA.

Garbės prenumeratos

M. Balčiūnienė, Richmond Hill, N. Y.. L. Bieliauskaitė, Chicago. Ill., L. Krikščiokaitienė, West Hartford. Conn., A. Lukienė. Toronto, Ont., E. Razmienė, Joliet, Ill.

Žurnalui aukojo:

$5.00 — V. Karaitienė, Chicago, Ill., A. Žitkienė, Seattle, Wash.

$3.00 — L. Bieliauskaitė, Chicago, Ill.

$2.00 — E. Sirusienė E. Woodhaven, N. Y., A. Stonkienė, Chicago, Ill.
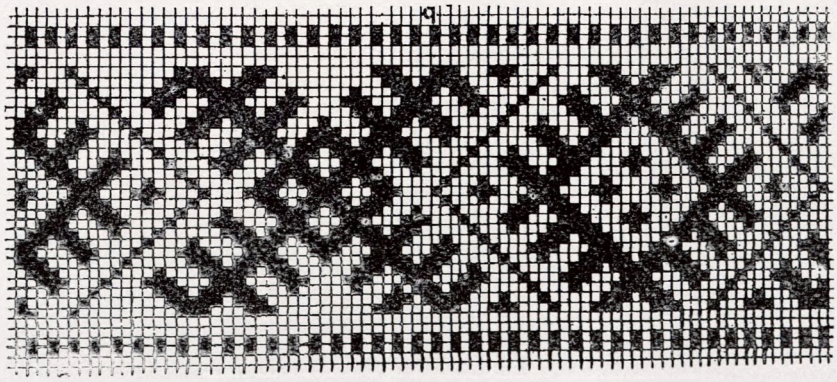
$1.00 — L. Gailiušienė, Cleveland, Ohio, S. Girdauskienė, Chicago, Ill., E. Jucevičienė, Chicago, Ill., I. Kandrotienė, Toronto, Ont., S. Laniauskienė, Euclid, Ohio, S. Petkevičienė, Mount Hope, Ont., O. Staškevičienė, Port Colborne, Ont., S. Zadurskienė, Langton, Ont. S. Žiedonienė, Cleveland, Ohio.